БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 169 (10537) | 1964 оной июлиин 18, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Бүхы Африкын хоёрдохи конференцидэ Н. С. ХРУЩЕВОЙ эльгээһэн амаршалга

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев гүрэнүүдые болон правительствануудые толгойлогшонорой бүхы Африкын хоёрдохи конференциин түрүүлэгшэдэ бэшэг эльгээжэ, тэрээн соогоо бэеэ даанхай Африкын оронуудай энэ ехэ хуралдаанда совет арадай болон правительствын үмэнэһөө халуун амаршалга хүргэбэ.

Энэ хуралдаан гансал Африкада шухала удхатай байгаад дүүрэхэ бэшэ юм гэжэ энэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй саашадаа дэлгэрхэ хэрэгтэ яһала ехэ туһа хүргэжэ болохо тус конференциин хойноһоо бүхы арадууд анхаралаа табижа байнхай.

Советскэ правительство Африкын гүрэнүүдтэй харилсаа байгуулхадаа, хани барисаатай болохо, тэгшэ эрхэтэ харилсаатай байха гэһэн политика хэлэлрилтэгүй наринаар ябуулдаг юм гэжэ Н. С. Хрущев бэшэнэ.

Дэлхэйн империалистнуудта болон колониальна дарлалтада эсэргүүсэхэ фронтын нэгэдэлые һандаргаха гэжэ олон тээһээнь дуталшаха байһан мүнөө сагта нимэ тэмсэл хэхэ фронтын дайшалхы отрядуудай нэгэн болохо бэеэ даанхай Африкын гүрэнүүдэй зэргые саашадаа няггаруулан жагсаажа баигаашань ехэл баяр түрүүлнэ гэжэ нүхэр Хрущев тэмдэглэнэ. (ТАСС).

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ
Х У У Л И
Колхозуудай гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэ олгохо тухай

Совет арад илангаяа һүүлэй арбан соо Советскэ Союзай Коммунисескэ партиин хүтэлбэреэр ябажа, мунизм байгуулха, оронойнгоо эдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ эгтээ угаа ехэ амжалта туйлаа, ы талаараа дэбжэһэн, хүсэтэ экониико байгуулаа. Энэнь арадайнгаа ана байдал саг үргэлжэ һайжа- улха, арад зонойнгоо улам ехэ бо- ог эрилтэнүүдые бүри гүйсэдөөр гаха арга совет гүрэндэ олгоно.

Үтэлһэн, инвалид болоһон, тэжээ- хүнгүй болоһон колхозннгуудта иальна тэдхэмжэ, тэрэшэлэн хүн- болоһон, мүн түрэһэн эхэнэр колнигуудта-тэдхэмжэ олгохо бүри тогтууритай һайн гурим зохёохо арга мүнөө хүсэд бии.

Колхознигуудые пенсеэр хангаха хэрэгтэ аб адляар хандаха ябадал гаргажа болохогүй. Колхознигуудай ажалай бүтээсын ехэ байха тудам, хахалагдадаг гектар газарһаа колхозой бүри ехэ продукци абажа, гүрэндөө худалдадаг байха тудам, колхозой олзо доходынь болоод пенсиин фонддо һомолдог мүнгэ зөөриин ехэ байха тудам колхознигуудай пенсиишье баһал ехэ болохо зэргэтэй. Һайнаар хүдэлмэрилжэ, ниитын үйлэдбэридэ нэмэри туһа ехээр оруулдаг колхознигууд үлэмжэ һайнаар хангагдаха ёһотой.

Колхознигуудые социальна талаарнь хангалгын гүрэнэй гурим тогтоохоdo, колхозно таряашаднай бүри урматай һайнаар ажаллахаяа урмашан оролдохо, хүдөө ажахын продуктнууд улам ехээр абтадаг болохо байна.

Тус хуулиин ёһоор хараалагдаһан пенсинүүдэй хэмжээниинь саашадаа национальна олзо доходой, тусгаарлабал, колхозуудай олзо доходой ехэ болохо тудам байн байн хүдэлмэришэдэй, албa хаагшадай абадаг гүрэнэй пенсиин хэмжээндэ хүрэтэр нэмэгдэхэ юм.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

I.
Юрэнхы дүрим

СТАТЬЯ 1. Колхозой гэшүүд үтэлһөө, инвалид болоходоо пенси абаха эрхэтэй.

Ажал хэжэ шадахагүй гэр бүлынхидынь наһа бараһан колхознигуудай тэдхэмжэдэ байгаа һаа, тэжээхэ хүнгөө нүгшэхэдэ пенси абаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 2. Хүндэ болоһон, түрэһэн эхэнэр колхознигууд тэдхэмжэ абаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 3. Нэгэн доро ондо ондоо пенси абадаг колхознигуудта болон тэдэнэй гэр бүлынхидтэ өөһэдынь дураар нэгэл пенси олгогдохо.

СТАТЬЯ 4. Тус хуулиин ёһоор пенси, тэдхэмжэ олгоходоо, эдэниие колхозуудай гэшүүдэй олзо доходһоо огто хаһангүйгөөр, колхозуудай болон гүрэнэй мүнгэ зөөриһөө түлэхэ.

СТАТЬЯ 5. Пенсидэ албa налог байхагүй.

II.
Пенсинүүд

СТАТЬЯ 6. Колхозуудай иимэ гэшүүд үтэлхэдөө пенси абаха эрхэтэй:

эрэшүүл—25 жэлһээ бага бэшэ хүдэлмэриин стажтай аад, 65 хүрэһөө;

эхэнэрнүүд—20 жэлһээ бага бэшэ хүдэлмэриин стажтай аад, 60 хүрэһөө.

СТАТЬЯ 7. Таба гү, али энээнһээ олон үхибүүдые түрөөд, тэдэнээ 8 наһа хүрэтэрнь хүмүүжүүлһэн эхэнэр колхознигууд 15 жэлһээ доошо бэшэ хүдэлмэриин стажтай аад, 55 наһа хүрэхэдөө үтэлэгшэдэй пенси абаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 8. Колхозуудай гэшүүдэй үтэлхэдэнь пенси олгоходоо, һарынь салин хүлһэнэй 50 процентын хэмжээнһээ 50 түхэриг хүрэтэр, энээнһээ гадна бусад салин хүлһэнэйнь 25 процентые түлэхэ.

Үтэлхэдөө һара бүри абаха пенсиин эгээн багань 12 түхэриг байха.

Үтэлхэдөө һара бүри абаха пенсиин эгээн ехэнь 102 түхэриг байха, өөрөөр хэлэбэл, энэнь хүдөө нютагуудта ходо һуудаг, хүдөө ажахытай холбоотой хүдэлмэришэд болон албa хаагшадта үтэлхэдэнь гүрэнэй пенси олгохо тухай хуулиин ёһоор хараалагдаһан эгээн ехэ пенситэй адли байна.

СТАТЬЯ 9. Нэгэдэхи гү, али хоёрдохи группын инвалид болоо һаа, колхозой гэшүүд инвалидай пенси абаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 10. Ажал хэжэ байтараа гэмтэһэн гү, али мэргэжэлэй үбшэндэ дайрагдаһан колхознигуудта инвалид болоһоной пенси олгогдоходоо, хүдэлмэриинь стажые хараада абангүйгөөр олгохо.

Юрэ үбдөөд гү, али ажал хүдэлмэритэй холбоогүйгөөр гэмтээд байхадань, колхозуудай гэшүүдтэ инвалидай пенси олгоходоо, пенси үгэхэ тухай хандаһан саг хүрэтэрөө хүдэлмэриин нимэ стажтай байгаа һаань тэдэндэ олгохо:

Наһаниинь	Хүдэлмэриинь стаж (жэлээр)	
	Эрэшүүл	Эхэнэрнүүд
20 наһа хүрөөгүйдөө	1	1
20-һоо 23 наһа хүрэтэрөө	2	1
23-һаа 26 наһа хүрэтэрөө	3	2
26-һаа 31 наһа хүрэтэрөө	5	3
31-һээ 36 наһа хүрэтэрөө	7	5
36-һаа 41 наһа хүрэтэрөө	10	7
41-һээ 46 наһа хүрэтэрөө	12	9
46-һаа 51 наһа хүрэтэрөө	14	11
51-һээ 56 наһа хүрэтэрөө	16	13
56-һаа 61 наһа хүрэтэрөө	18	14
61-һээ ба дээшэ	20	15

СТАТЬЯ 11. Инвалид болоһон колхознигуудта эды шэнээн пенси тогтоогдохо.

I группын инвалидуудта—һарынь салингай 50 процентһээ 50 түхэриг хүрэтэр, энээнһээ гадна бусад салингайнь 25 процентые

II группын инвалидуудта — 40 процент

Эгээн доодо захын пенси I группын инвалидуудта һарадаа 15 түхэриг, II группын инвалидуудта—12 түхэриг байха.

Ажал хэжэ байхадаа гэмтэһэнэй гү, али мэргэжэлэй үбшэнтэй болоһоной шалтагаанаар инвалид болоходонь, дээрэ тогтоогдоһон нормын ёһоор (тэрэ тоодо эгээн багыеньшье хараада абалсан) пенси олгоходоо, энэнь 20 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ.

Инвалид болоһоной түлөө эгээн ехэ пенси олгоходоо хүдөө нютагуудта ходо һуудаг, хүдөө ажахытай холбоотой хүдэлмэришэд ба албa хаагшадта инвалид болоходонь гүрэнэй пенси олгохо тухай хуулиин ёһоор хараалагдаһан пенсиин эгээн ехэ хэмжээнтэй адляар тогтоогдобо.

СТАТЬЯ 12. Ажал хэжэ шадахагүй гэр бүлынхидынь наһа бараһан колхознигой тэдхэмжэдэ байгаа һаа, тэжээхэ хүнэйнгөө нүгшэхэдэ пенси абаха эрхэтэй.

Гэр бүлынь нимэ хүнүүд ажал хэжэ шадахагүй гэжэ тоологдохо:

1) 16 наһа хүрөөгүй (һурагшад 18 наһа гүйсөөгүй) гү, али энээнһээшье дээшэ наһатай аад, 16 хүрөөгүй байхадаа (һурагшад—18 наһа гүйсөөгүй байхадаа) I гү, али II группын инвалидууд болоһон үхибүүдынь, аха, дүүнэрынь, эгэшэнэр, дүүнэрынь, ашанар, зээнэрынь; тиихэдэ ажал хэжэ шадаха түрэлхидгүй һаа, аханар, дүүнэрынь, эгэшэнэр, дүүнэрынь, аша, зээнэрынь;

2) эхэ, эсэгэнь, һамган, эрэ нүхэрынь хэрбээ эрэшүүл 65 наһа хүрөө һаа, эхэнэрнүүд 60 наһа хүрөө һаань, үгышье һаа I гү, али II группын инвалидууд байгаа һаань;

3) үбгэ эсэгэ, хүгшэн эжынь тус тустаа 65, 60 наһа хүрөө һаань, үгышье һаа I гү, али II группын инвалидууд аад, хуулиин ёһоор тэжээхэ уялгатай хүнүүдгүй һаань, ажал хэжэ шадахагүй гэжэ тоолохо.

Наһа барагшын тэдхэмжэдэ байгаагүй аад, саашадаа хоолойгоо тэжээжэ шадахаяа болёо һаа, наһа барагшын үхибүүдынь, ажал хэжэ шадахагүй түрэлхидынь тэжээхэ хүнгүй болоходоо пенси абаха эрхэтэй.

Үхибүүдые үргэжэ абаһан хүнүүд түрэһэн эхэ, эсэгэнэртэй адли пенси абаха, үргэмэл үхибүүд — түрэһэн үхибүүдтэй адли пенси абаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 13. Ажал хэжэ байтараа гэмтээд гү, али мэргэжэлэй үбшэндэ нэрбэгдээд, наһа бараһан колхознигуудай гэшүүдтэ пенси олгоходоо, тэжээдэг хүнэйнь хүдэлмэриин стажые хараада абангүйгөөр олгохо.

Юрэ үбдөөд гү, али ажал хүдэлмэритэй холбоогүйгөөр гэмтэжэ наһа бараһан колхознигуудай гэшүүдтэ пенси олгоходоо, хэрбээ тэжээдэг хүнэйнь инвалидай пенси олгоходо шухала хэрэгтэй стажтай һаань, пенси тогтоохо.

СТАТЬЯ 14. Тэжээхэ хүнэйнь наһа бараа һаа, нимэ хэмжээнэй пенси олгогдохо;

ажал хэжэ шадахагүй гурба гү, али дээшэ гэр бүлынхидтэнь—тэжээдэг байһан хүнэйнь һарадаа абадаг 50 түхэриг хүрэтэр салингайнь 50 процентые, энээнһээ гадна, үлөөшэ бусад салингайнь 25 процентые.

ажал хэжэ шадахагүй хоёр гэр бүлынхидтэнь — 40 процент;

ажал хэжэ шадахагүй нэгэ гэртэхиндэнь — тэжээдэг байһан хүнэйнь һарадаа абадаг 50 түхэриг хүрэтэр салингайнь 30 процентые, энээнһээ гадна, үлөөшэ бусад салингайнь 10 процентые.

Ажал хэжэ шадахагүй гурба гү, али энээнһээ дээшэ бүлынхидтэнь эгээн доодо захань 15 түхэриг, ажал хэжэ шадахагүй хоёр бүлынхидтэнь —12 түхэриг, ажал хэжэ шадахагүй нэгэ бүлынхидтэнь—9 түхэриг һарадаа тогтоохо.

Тэжээхэ хүниинь ажал хэжэ байхадаа гү, али мэргэжэлэй үбшэндэ нэрбэгдээд наһа бараа һаа, дээрэ тогтоогдоһон нормын ёһоор (тэрэ тоодо эгээн багыень оруулалсан) үгтэхэ пенси 20 процентээр нэмэгдэхэ байна.

Тэжээхэ хүнэйнь наһа барахадань, эгээн ехэ хэмжээнэй пенси олгоходоо, хүдөө нютагуудта ходо һуудаг, хүдөө ажахытай холбоотой хүдэлмэришэдэй болон албa хаагшадай гэр бүлынхидтэ тэжээдэг байһан хүнэй наһа барахада гүрэнэй пенси олгохо тухай хараалагдаһан хуулиин ёһоор үгтэдэг эгээн ехэ пенсиин хэмжээтэй адляар тогтоохо.

СТАТЬЯ 15. Пенси олгохо хүдэлмэриин стажда нимэ юумэнүүд орохо:

1) колхозой гэшүүнээр ажаллаһаниинь;

2) хүдэлмэришэн гү, али албa хаагша ябаһаниинь, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ албa хэһэниинь, партизан отрядуудта ябаһаниинь, тэрэшэлэн гүрэнэй пенси тухай хуулиин ёһоор пенси олгохо хүдэлмэриин стажда оролсодог бусад үе сагынь орохо.

СТАТЬЯ 16. Пенси олгохо тухай хандахынь урда тээхи һүүлшын арбан табан жэл соо удаа дараалан колхоздо ажаллаһан алишье табан жэлһээнь (пенси олгохо тухай хандаһан хүнэйнь дураар) һарадаа дундa жэнһэгээр хэды шэнээн салинтай байһыень хараадаа абажа пенси тодорхойлхо.

Колхоздо табан жэлһээ доошо хүдэлмэрилһэн колхозой гэшүүдтэ, мүн колхоздо табан жэлһээ багаар хүдэлмэрилһэн тэжээгшэ хүнөө гээһэн колхознигуудай гэшүүдтэ пенси тогтоохоdo, колхоздо ажаллаһан үе соо бодото дээрээ хэды шэнээн салин хүлһэ дундa жэнһэгээр һарадаа абадаг байгааб, тэрээниинь хараадаа абажа тодорхойлхо.

СТАТЬЯ 17. Урдынхиһаа ехэ салинтайгаар хоёр жэлһээ доошо бэшэ болзор соо колхоздо хүдэлмэрилөө һаань, тиимэ пенсионер колхознигуудта ехэ салингайнь ёһоор шэнэ пенси олгохо.

III.
Нарайлха болоһон ба нарайлһан эхэнэрнүүд—колхозой гэшүүдтэ олгохо тэдхэмжэ

СТАТЬЯ 18. Хүдэлмэриин ямаршье стажтай һаа, эхэнэр колхознигууд хүндэ болоходоо, түрэхэдөө амарха амаралтынгаа үедэ тэдхэмжэ абаха эрхэтэй.

Хүндэ болохо, түрэхэдэнь, түрэхэһөөнь урид 56 календарна үдэрэй, түрэһэн хойнонь 56 календарна үдэрэй амаралта үгтэхэ, хүндөөр түрөө һаань гү, али хоёр, энээнһээ олон үхибүү таргаа һаань, түрэһэнэйнь һүүлээр 70 календарна үдэрэй амаралта үгтэхэ.

СТАТЬЯ 19. Хүндэ болоһон, түрэһэн эхэнэр колхознигуудта тэдхэмжэ олгоходоо, хүдэлмэришэн эхэнэрнүүдтэ, албa хаагша эхэнэрнүүдтэ тогтоогдоһон тэдхэмжэтэй адли гуримай ба нормын ёһоор тодорхойлхо.

IV.
Пенси, тэдхэмжэ түлэхэ арга боломжонууд

СТАТЬЯ 20. Тус Хуулиин ёһоор хараалагдаһан пенси, тэдхэмжэнүүдые түлэхын тула колхознигуудые социальна талаарнь хангаха централизованно союзна фонд байгуулагдаха. Энэ фонд колхозуудай олзо доходһоо болон СССР-эй Гүрэнэй бюджедээр жэл бүри хараалагдан һомологдоһон мүнгэ зөөриһөө бүридүүлэгдэхэ юм.

СТАТЬЯ 21. 1964 оноһоо эхилээд бүхы колхозууд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тодорхойлһон хэмжээгээр колхознигуудые социальна талаарнь хангаха централизованно союзна фондодо мүнгэ зөөри һомолхо байна.

Колхознигуудые социальна талаарнь хангаха централизованно союзна фондодо зорюулагдадаг мүнгэ зөөринүүдтэ олзо доходой албa налог абагдахагүй.

V.
Түгэсхэлэй дүримүүд

СТАТЬЯ 22. Тус Хуулиин ёһоор тогтоогдоһонһоо үлэмжэ ехэ пенси түлэдэг колхозууд тиимэ хэмжээнэй пенсиие колхозойнгоо мүнгэ зөөреэр саашадааньшье түлэхэдэнь болохо.

СТАТЬЯ 23. Тус Хуулиин үндэһөөр иимэ юумэ хэблэхыень:

1) колхозуудай гэшүүдтэ пенси олгожо түлэхэ дүрим;

2) хүндэ болоһон, түрэһэн эхэнэр колхознигуудта тэдхэмжэ олгожо түлэхэ дүрим;

3) колхознигуудые социальна талаарнь хангаха централизованно союзна фонд тухай дүрим хэблэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси олгожо түлэхэ дүрим тогтоохоdo, жэшээнь, иимэ юумэ хараалха:

ороной бусад районуудта орходоо колхозуудайнь хожом байгуулагдаһан республика, областьнуудай колхознигуудта пенси олгохо гуримые уридшалан хараалха;

хамтын ажал байгуулгын түрүүшын жэлнүүдтэ колхоздо ороһон аад, үтэлһэн гү, али инвалид болоһон дээрэһээ пенси абаха хүдэлмэриин шухала стажгүй байжа, колхоздо ажаллахаяа болиһон колхознигуудта пенси олгохо гуримые уридшалан хараалха.

СТАТЬЯ 24. Энэ Хуули 1965 оной январиин 1-һээ хүсэндөө орохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. МИНОЯН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной июлиин 15.

ҮРДИБЭЛ—ҮБҺЭН ШЭМЭТЭИГЭЭР АБТАХА, ХОЖОМДОБОЛ—ХУБХАЙ СУУР ҮЛЭХЭ

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүсэ, техникэеэ табиха

ҺАЛИ-БУЛИ

...дын шанга наран ...ана. Хоёр-гурбан зарайгаар хушаһан, ха- ...талаһаань үбһэ нэмэрүүлһэн бин... һарабша доро, тэрэнэй дэргэдэ ...алагдаһан ута тэргын һүүдэртэ ...һан арбаад хүн шүлэ, сай ууна ...ртэй. 2-3 морид хажуугаарнь ...нэ, хойноо волокуша, тармуур ...галһан хоёр «Беларусь» трак... ...тэндэ һүндэлнэ.

...һэшэдэй энэ звеное даагша Ти... Тихонович Акуловые олоожо, ...хэрэг тухайнь һонирхобобди.

— Сабшаландаа гараһаар арбаад ...бобди. Теэд хэһэн юумэмнай ...най байхагүй. 60 гаран гектар ...аад, хахадһаа ехэнхиинь тарма... һүрилхэсэ байнабди,—гэжэ звено... даагша харюусаба.

...дахэдэ энэ звеенодо 15 хүн, трак... хоёр косилка, нэгэ морин ко... ...а, тракторай болон морин тар..., тракторгээр үбһэ суглуулха во...ша гэхэ мэтэ техникэ үгтэнхэй. ...хүнүүдэй трактор, машинанууд бүтээһэн ажалые нормын ёһоор ...юд үзэхэдэ үнэхөөр бирагүй гэ...лэхээр. Үдэр үдэрэй даабари хо...үргэгдэнэгүй.

— Танай звено хэды шэнээн үбһэ ...н түсэбтэй гээшэб,—гэжэ звеное ...шаһаа асуухада:

— Түсэб мааналта үшөө хүргэ...гүй байна,—гэжэ харюусаа.

...һэшэдэй арбаад үдэр ажаллажа ...р хэды шэнээн үбһэ хуряаха ...хүргэгдөөгүй байһаниинь гэмшэй. Энээн дээрэһээл звеногой гэ... ...эмхи гуримгүйгөөр ажаллажа ...иинь элирнэ.

...енгой үбһэшэдөөр хөөрэлдэхэдэ, тэдэнэр хээрэ хонодоггүй, бултадаа гэртээ харидаг байшоо.

— Үглөөнэй 7 час багаар түрүүшын хүнүүд ерэжэ захалдаг. Үдэшэлэн, нара орохо хирээр, бусадагбди даа,—гэжэ тэндэһээ нэгэн дуугарна.

Иигэжэ үглөө, үдэшын шүүдэртэй ногоо сабшаагүй, орохо отоггүй үбһэшэдэй һали-були ажаллажа байһаниинь ойлгосотой.

Звеногой хүдэлмэриин шанар хаража үзэбэбди. Энээниень баһал һайн гэхын аргагүй. Жараад гектар сабшалангай хуряагдажа дүүрэхэеэ байхада захаархи һубаг ханааб тойронхи үрмэдэһэ ногоон гар хүргэгдөөгүй, ябаган хүнэй харагдахагүй гэхээр үдхэнөөр ургажа байһаар. Хэзээ энэнь сабшагдажа абтаха юм, бү мэдэе.

Хэрбээ звеногой ажал зүбөөр эмхидхэгдэһэн байбал, сабшалангай заха узуур үни гараар сабшагдажа дүүрэхэ һэн. Тиигээд нэгэн доро хуряагдажа абтаха байгаа бшуу.

Үбһэ һурилхэ машинын үгы дээрэһээ 5-6 шииראг эрэшүүл аса баринхай һүриин захада зогсоно. Һүринүүдынь жэшэхэн аад, эндэ тэндэ нэгэ нэгээр бодхоогдожо байһаниинь баһал муу. Эдэ һүри бүхэндэ хожом хорёо барихадань ямар ехэ ажал хэрэгтэйб.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын хүтэлбэрилэгшэд, 1-дэхи отделениин бригадир нүхэр Зайцев үбһэшэдэйнгөө звеногой ажал гуримшуулха, түсэб даабаринь хүргэхэ, отогтой болгохо тушаа яаралтай хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Б. ГЫЛЫКОВ, манай тусхай корр.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Забайкалец» колхоздо үбһэ хуряалга түргэ дундаа ябажа байна. Тус колхоз мүнөө жэлдэ 18 мянган центнер үбһэ абаха зорилготой. Зураг дээрэ: үбһэ сабшаха тракторна агрегат ажаллажа ябана. А. ИСТОМИНОЙ фото.

Сошордомо дохёо

Түрүүшын үдэрһөө—һаад

«Октябрьский» совхозой 1-дэхи отделени 21,8 мянган центнер үбһэ абаха, 10,4 мянган тонно силос дараха түсэбтэй юм. Тэрэнээ эрхэбэшэ дүүргэхэ тухай хөөрэлдөөн яһала болоо. Тиигээд июлиин 7—8-һаа эхилжэ үбһэшэд сабшалан дээрээ гараба.

Эндэхи үбһэшэдэй сабшалан дээрээ гараад, хоёр-гурбан хоногто һали-були хүдэлөө болоожо байтарнь бороо орожо, Зэдэ гол үерлэжэ, зарим тэды сабшалан уһанда абтажа эхилээ һэн. Иимэ ушарай тохёолдоходо энээндэ шалтаад, мүнөө үедэ юушье хэхээ болинхой байна. Оройдоо 30 гектар сабшалангай ногоон унагаагданхай, звено бүхэн 10—15 бухалтай болонхой.

Теэд энэ отделениин сабшалан хуу уһанда абташоо бэшэ ха юм даа. Бороо үер хоёрто шалтаад һууха зэргэгүй байгаа. Сабшамаар газар нютаг бүхэндэ элбэг болонхой. Шалтагынь лэ тэрэ болоно хаш.

Б. ЧАГДУРОВ. Зэдын үйлэдбэриин управлени.

ФРАНЦИИН АРАДАЙ АГУУЕХЭ ХҮБҮҮНЭЙ ДУРАСХААЛДА

Москвагай ажалшадай шаналалай митинг

Советскэ Союзай Коммунис партии, бүхы совет араднай Франциин Коммунис партиин элитэ ехэ ударидагша, Франциин арадай агууехэ хүбүүн, дүлэтэ революционер нүхэр Морис Торезэй наһа бараһаниие гүнзэгыгөөр шаналан гашуудажа байна.

...Союзуудай байшан үйлхар шаналалай шэнжэтэй харагдана. Тэрэ байшангай үүдэн дээрэ революциин Улаан тугууд палбана. Колонно зал соо сценэ дээрэ Франциин Компартиин ударидагшын дүрэ зураг шаналалай хүреэ соо һуулгагданхай. Хажуу талаарнь—Франциин болон Советскэ Союзай гүрэнэй тугууд, «Коммунизмын хэрэгтэ ами наһаа зорюулхаһаа ондоо тиимэ ехэ зол жаргал гэжэ байхагүй»—гэһэн Морис Торезэй халуун хурса үгэнүүд бүд дээрэ бэшээтэй.

Эндэ Колонно зал соо, июлиин 16-да, Морис Торезэй дурасхаалда зорюулагдаһан Москвагай ажалшадай шаналал гашуудалай митинг болоо.

Президиумдэ—нүхэд Л. И. Брежнев, В. П. Кириленко, Б. Н. Пономарев, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. П. Павлов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор П. Ф. Ломако, К. Н. Руднев, СССР-эй министрнүүд болон гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, «Правда» газетын главна редактор П. А. Сатюков, Советскэ Армиин болон Уһан-Сэрэгэй Флодой главна политическэ Управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишев, СССР-эй Эрдэмэй Академиин президент М. В. Келдыш, тэрэшэлэн Москвагай болон Московско областиин партийна, советскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, ниислэл хотын предприятинуудай, барилганuудай түлөөлэгшэд, эрдэмтэд, соёл гэгээрэлэй ажал ябуулагшад. Мүн хэдэ хэдэн аха дүү коммунис партинуудай түлөөлэгшэд байлсана.

КПСС-эй МГК-гай секретарь Е. Я. Павлов митинг нээгээ.

—Морис Торезэй ажаябадал хадаа арад зоной хэрэгтэ, хүдэлмэришэн ангиин агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхээр албa хэлгын эрхим жэшээ байһан юм, тэрэ өөрөөшье хүдэлмэришэн ангитай шуһа махаараа таһаршагүй холбоотой байһан юм,—гэжэ нүхэр Павлов мэдүүлбэ.

Морис Торез Советскэ Союзай болон Франциин арадуудай хоорондохи хани барисаа хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ хубитала оруулаа һэн. Бидэнэр, москвагайхид, тэрээнтэй үни холоһоо хойшо үнэн зүрхэнэй хани барисаатай байгаабди, —гэжэ партиин горкомой секретарь хэлээ.—Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай болохо байхада, мүн һүүлэй жэлнүүдтэшье Морис Торез ниислэл хотын предприятинууд, барилганууд дээрэ, һургуулинуудта хэзээ бүхэндэ хүндэтэй ехэ айлшан болоожо ерэдэг бэлэй.

Иимэ хүндэ гээгдэл болоһонтой дашарамдуулан, нүхэр Торезэй гэртэхин бүлэнэртэ, Франциин хани нүхэдтөө үнэн сэдьхэлэй шаналал га-

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Совѐдэй IV сесси

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ХУУЛИ

Зоной эрилтые сэхэ хангадаг гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, гэр байрын-коммунальна ажахын худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин нэмээхэ тухай

Социально-культурна байгуулалтын талаар КПСС-эй Программын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула, зоной эрилтые сэхэ хангадаг багшанарай, элүүрые хамгаалгын, соёл культурын болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй материальна байдалые һайжаруулхын тула Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет иигэжэ **тогтооно:**

СТАТЬЯ 1. Зоной эрилтые сэхэ хангадаг гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, гэр байрын-коммунальна ажахын, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон арадай ажахын бусад хүдэлмэрилэгшэдэй салин нэмээхэ тушаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Совѐдэй, Профессиональна союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совѐдэй хараалан зохёоһон хэмжээ ябуулгануудые һайшааха. Эдэ хэмжээ ябуулганууд арадай ажахын үйлэдбэриин һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ ба гуримшуулха хүдэлмэриин үргэлжэлэл мүн.

СТАТЬЯ 2. 1964—1965 онуудай туршада тус хуулиин нэгэдэхи статья дотор заагдаһан арадай ажахын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дунда жэшээгээр 21 процентээр ехэ болгохо, тэрэ тоодо гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй салингые дунда жэшээгээр 25 процентээр, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй салингые 23 процентээр, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэдэй салингые 18 процентээр, ажаһуудалай-коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй салингые дунда жэшээгээр 15 процентээр нэмэхэ.

СТАТЬЯ 3. Хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай эгээн бага салингые һарын 40—45 түхэриг хүрэтэр хаа хаанагүй ехэ болгожо дүүргэхэ, энээнтэй нэгэн хамта тус хуули дотор заагдаһан арадай ажахын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салингые дээшэлүүлэлсэхэ.

СССР-эй Верховно Совѐдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. МИКОЯН.
СССР-эй Верховно Совѐдэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной июлиин 15.

Конституционно комиссиин заседани

Июлиин 16-да, Кремльдэ, Советскэ Союзай шэнэ Конституциин проект бэлдэхын тулада, СССР-эй Верховно Совѐдөөр һунгагдаһан конституционно комиссиин ээлжээтэ заседани болобо.

Конституционно комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев һүүлэй үедэ конституционно комиссиин хэһэн хүдэлмэри тухай дуулгаа. Тус комиссиин бүхы подкомиссинууд ами-амяараа бүлэгүүдтэ хамаадаха материалнуудые бэлдээ. Тэрээнһээ гадна, ерээдүйн гол хуулиин ямар шэнжэтэй, ямар удха найруулгатай байха тухай дурадхалнуудые оруулһан ажалшадай бэшэгүүд конституционно комиссида олоор ороһон байгаа. Эдэ бэшэгүүд бүхыдөө нарин нягтаар шэнжэлэгдэжэ, зохихо подкомиссинуудта эльгээгдэнэ.

Удаа тээнь Н. С. Хрущёв Советскэ Союзай шэнэ Конституциин проектын эшэ үндэһэн болгогдохо ёһотой заршамууд тушаа уридшалан хэгдэһэн ажаглалтанууд тухай хэлэжэ үгөө.

Шэнэ Конституци соо коммунис общество тухай, коммунизм байгуулгада коммунис партинуудай болон ниитын эмхинүүдэй, арад зоной дүүргэхэ үүргэ тухай марксизм-ленинизмын үзэл суртал, КПСС-эй Программа дүүрэн бэшэгдэхэ зэргэтэй.

Шэнэ Конституциин шэнжэ ямар байхаб гэхэдэ, совет общественэй болон гүрэн-түрын хүгжэлтын мүнөө сагай шатые харуулха болоно. Шэнэ Конституци хадаа орон доторoo социализмын хүсэдөөр эсэслэн илаһан эрхэ байдалда баталан абтажа, коммунис общество байгуулха гэһэн үг зорилготой бүгэдэ арадай социалис гүрэнэй Конституци болохо ёһотой.

Конституциин проект зохёожо байхадаа, бидэнэр манай орон доторхи политическэ болон гүрэн-түрын байгуулалтын айхабтар ехэ дүй дуршал бүримүһэн хараадаа абаха ёһотойбди, тэрэмнай уласхоорондын удха шанартай юм, мүн баһа В. И. Ленинэй хэзээдэ мүнхэ ехэ һургаалые, конституционно байгуулалтын асуудалнуудаар тэрэнэй хэлэһэн захяа заабаринуудые хэрэглэхэ шухала гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ.

Һүүлээрнь конституционно комисси имэ подкомиссинуудай элидхэл шагнаа гэбэл:

— ниитын болон гүрэнэй байгуулалтын асуудалнуудаар (элидхэлшэнь нүхэр Г. И. Воронов);

— соведүүдэй болон ниитын эмхи зургаануудай ажал ябуулгые гүрэн-түрын зүгһөө хүтэлхэ асуудалнуудаар (элидхэлшэнь нүхэр Л. И. Брежнев);

— экономическа асуудалнууд болон арадай ажахые хүтэлхэ тушаа (элидхэлшэнь нүхэр А. Н. Косыгин);

— национальна политикын болон национальна гүрэн-түрын байгуулалтын асуудалнууд тушаа (элидхэлшэнь нүхэр А. И. Микоян);

— эрдэм ухаанай болон соёл гэгээрэлэй, арадай гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалха асуудалнууд тушаа (элидхэлшэнь нүхэр В. Н. Елютин);

— арадай хиналтын болон социалис хуули ёһоной асуудалнууд тушаа (элидхэлшэнь нүхэр Н. М. Шверник);

— гадаадын политикын болон уласхоорондын харилсаанай асуудалнууд тушаа (элидхэлшэнь нүхэр Б. Н. Пономарев).

Конституционно комисси имэ шиидхэбэри гаргаа гэхэдэ:

Конституционно комиссиин подкомиссинуудай хүдэлмэриие саашань үргэлжэлүүлхэ. Энэ заседаниин заабари болон подкомиссинуудай оруулһан дурадхалнуудые хамтадхан хараадаа абажа, шэнэ Конституциин проект тухай конституционно комиссиин үзэмжэдэ табихыень подкомиссинуудай болоод редакционно подкомиссинуудай түрүүлэгшэнэртэ даалгаха.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэ олгохо тухай хуулиин абтаһантай дашарамдан централизованно союзна пенсиин фонддо колхозуудай олзо доходһоо хэды шэнээн мүнгэ зөөри ямар гуримаар һомологдодог байха тушаа дурадхалнуудые хараалан зохёохын тула СССР-эй Верховно Совѐдэй комисси байгуулха тухай

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет иигэжэ **тогтооно:**

1. Колхозуудай гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэ олгохо тухай хуулиин баталагдаһантай дашарамдан централизованно союзна пенсиин фонддо колхозуудай олзо доходһоо хэды шэнээн мүнгэ зөөри ямар гуримаар һомологдодог байха тушаа дурадхалнуудые хараалан зохёохын тула СССР-эй Верховно Совѐдэй комисси бии болгохо.

2. Комиссида имэ депутадуудые һунгаха:

Комиссиин түрүүлэгшэ:

Воробьев Георгий Иванович — Краснодарай хизаарай һунгуулиин Лабинска округой депутат.

Комиссиин гэшүүд:

Беданоков Аскерби Каспотович — Адыгейн автономито областиин һунгуулиин Кошехабльска округһоо депутат.

Бекиер Александр Александрович — Алтайн хизаарай һунгуулиин Рубцовско округһоо депутат.

Бочкарев Александр Панкратьевич — Саратовска областиин хүдөөгэй һунгуулиин Саратовска округһоо депутат.

Бузницкий Александр Григорьевич — Киевскэ областиин һунгуулиин Богуславска округһоо депутат.

Буркацкая Галина Евгеньевна — Украинын ССР-эй һунгуулиин Черкасска округһоо депутат.

Волков Александр Петрович — Аджарска АССР-эй һунгуулиин Батуми-Ленинскэ округһоо депутат.

Володин Борис Михайлович — Карачаево-Черкесскэ автономито областиин һунгуулиин Зеленчугай округһоо депутат.

Гарбузов Василий Федорович — РСФСР-эй һунгуулиин Уфимска округһоо депутат.

Головацкий Николай Никитич — Алма-Атын областиин һунгуулиин Талды-Курганска городской округһоо депутат.

Горячев Федор Степанович — Новосибирскэ областиин һунгуулиин Новосибирскэ округһоо депутат.

Горшков Аким Васильевич — Владимирска областиин һунгуулиин Гусь-Хрустальна округһоо депутат.

Грачев Василий Васильевич — Курска областиин һунгуулиин Дмитриевскэ округһоо депутат.

Диордица Александр Филиппович — Молдавска ССР-эй һунгуулиин Фалештскэ округһоо депутат.

Зарипова Низорамо — Таджигай ССР-эй һунгуулиин Пархарска округһоо депутат.

Кавун Василий Михайлович — Винницкэ областиин һунгуулиин Вершадска округһоо депутат.

Комяхов Василий Григорьевич — Полтавска областиин һунгуулиин Решетиловскэ округһоо депутат.

Конотоп Василий Иванович — Московско областиин һунгуулиин Егорьевско округһоо депутат.

Кочинян Антон Ервандович — Армениин ССР-эй һунгуулиин Севанска округһоо депутат.

Кулаков Федор Давыдович — Ставрополиин хизаарай һунгуулиин Изобильненска округһоо депутат.

Лавриненко Николай Григорьевичые — Амурска областиин һунгуулиин Белогорско округһоо депутат.

Личук Юстин Тодорович — Украинын ССР-эй һунгуулиин Станиславска округһоо депутат.

Лобанок Владимир Елисеевич — Белоруссиин ССР-эй һунгуулиин Глубокско округһоо депутат.

Лукьяненко Екатерина Денисовна — Красноярска хизаарай һунгуулиин Уярска округһоо депутат.

Мажиев Бальжинима — Агын Буряад национальна округой Агын буряад һунгуулиин округһоо депутат.

Мамедов Нусрат Худу Оглы — Азербайджанай ССР-эй һунгуулиин Масаллинска округһоо депутат.

Мельник Григорий Андреевич — Целиноградска областиин һунгуулиин Ленинскэ округһоо депутат.

Монашев Леонид Гаврилович — Курска областиин һунгуулиин Щигровско округһоо депутат.

Овезов Балыш — Туркмениин ССР-эй һунгуулиин Ашхабадай округһоо депутат.

Орловский Кирилл Прокопьевич — Могилевско областиин һунгуулиин Бобруйска округһоо депутат.

Посмитный Макар Анисимович — Одесскэ областиин һунгуулиин Раздельнянска округһоо.

Просвирова Домна Ивановна — Волгоградска областиин һунгуулиин Калачевскэ округһоо депутат.

Расулов Джабар — Таджигай ССР-эй һунгуулиин Курган-Тюбинскэ округһоо депутат.

Рубен Виталий Петрович — Латвиин ССР-эй һунгуулиин Цесисскэ округһоо депутат.

Старовский Владимир Никонович — Коми АССР-эй һунгуулиин Печорско округһоо депутат.

Тарчоков Камбулат Кицуевич — Кабардино-Балкарска АССР-эй һунгуулиин Майска округһоо депутат.

Третьяков Трофим Кириллович — Краснодарай хизаарай һунгуулиин Тимашевскэ округһоо депутат.

Тупик Лидия Петровна — Белоруссиин ССР-эй һунгуулиин Лидскэ округһоо депутат.

Тынурист Эдгар Густавович — Эстониин ССР-эй хүдөөгэй Пярнуска һунгуулиин округһоо депутат.

Турсункулов Хамракул — Узбегэй ССР-эй һунгуулиин Калининска округһоо депутат.

Умаханов Магомед-Салам Ильясович — Дагестанай АССР-эй һунгуулиин Дербентскэ округһоо депутат.

Усубалиев Турдакун Усубалиевич — Киргизэй ССР-эй һунгуулиин Ошско округһоо депутат.

Хилькевич Валентина Григорьевна — Владимирска областиин һунгуулиин Александровска округһоо депутат.

Хусанов Атакул — Самаркандын областиин һунгуулиин Каттакурганска округһоо депутат.

Чепулис Повилас-Юргис Ионович — Литвагай ССР-эй һунгуулиин Биржайска округһоо депутат.

Чхаидзе Татьяна Нестеровна — Грузиин ССР-эй һунгуулиин Махарадзевска округһоо депутат.

Шинкевич Василий Иванович — Алтайн хизаарай һунгуулиин Благовещенскэ округһоо депутат.

Штирбу Александр Константинович — Молдавиин ССР-эй һунгуулиин Единецкэ округһоо депутат.

Шумкин Александр Павлович — Ульяновска областиин һунгуулиин Новоспасска округһоо депутат.

Юнусов Топчибай — Киргизиин ССР-эй һунгуулиин Карасуйска округһоо депутат.

Ютс Иоханнес Янович — Эстониин ССР-эй һунгуулиин Пыльваска округһоо депутат.

Яранцева Нина Евгеньевна — Кировскэ областиин һунгуулиин Яранска округһоо депутат.

СССР-эй Верховно Совѐдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. МИКОЯН.

СССР-эй Верховно Совѐдэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1964 оной июлиин 15.

Түрүү хүнүүд магтаалтай

ЗАЛУУ ХҮНЭЙ ОХИН ЕХЭ

Шэнэһэн модоншье шэлбэһэ намаагаа гүйсэһөөр, ургы сэсэгшье хагдарһаар үни болобо. Хадын үндэрэй бэлшээри ногоогоо хүсэжэ, адууһа мал атарлан бэлшэнэ. Үбэлэй янгинама хүйтэниие, хабарай хагсуу сагые дабажа, харууһалжа ябаһан малаа хүхэ ногоон дээрэ гаргажа амарһан малшадайшье һанал сэдьхэл тэниглэн.

Хамтын адууһа мал үни удаан жэлдэ харюулжа, үндэр наһатай болоһон үбгэд, хүгшэдые халан, тэдэнэй ажал бэедээ даажа абаһан залуу малшадай оюун сэдьхэл бүришье соггой, бэеншье солбон. Тиигээдшье Ахын алишье колхозоор ябаа һаатнай мал ажал дээрэ дандаа залуушуул хүдэлжэ байха. Һүүлэй үедэ бүришье олон болоо. Ажал хэрэг дээрээ амжалта туйлажа, ниитынгээ адууһа мал үдхэжэ байһан бэрхэшүүлэй алдар нэрые олоор дурдажа боломоор.

Тэдэнэй нэгэн «Улаан Аха» колхозой 1-дэхи бригадын хонишон хүбүүн, комсомолой гэшүүн Владимир Мунконов тухай эндэ зарим тэды хөөрэжэ үгэхэ дуран хүрэгдэнэ. Энэ нүхэр хонишон болоһоор арба гаран жэл боложо байна. Владимирай эжынь урдань хонишонор олон жэлдэ хүдэлһэн, мэргэжэл шадабаритай малшан байһан. Эхынгээ дүй дуршалые халан абажа шадаа, баһал бэрхэ хонишон болонхой.

Үшөө дүрбэ-табан жэлэй саада тээ үбһэ тэжээлээр дуталдадаггүй болохо арга тушаа ехэл бодомжолһон, энэ асуудал тухай бусад хонишодтой хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ хэрэгтэй болоо гэжэ шиидэһэн бэлэй. Тиигээд үнэхөөрөөшье, культбазадаа нүхэдөө суглуулжа, энээн тухай яһала хөөрэлдэбэд. Тэрэ хөөрэлдэхэдөө Бэлэгшэбэйнгээ урда добууе хахалжа, зелёнко, ешмээн, яарса таридаг болохо, тиигэжэ эдэ ургамалнуудай ноб ногоохон байхадань хуряажа абаха гэжэ шиидээд һэн.

Владимир Мунконовой энэ үүсхэлээр нэгэтэ тэрэ добуунай 30 гаран гектарынь хахалжа, обёос таригдаа. Тиигээд намар нилээд ехэ зелёнко соможо абаһан юм. Тиигэжэ хонидойнгоо үбэлдөө эдихэ тэжээлынь яһалахан арьбадхаһан зэргэтэй. Тэрэнһээл хойшо эндэхи хонишод жэл бүри хахалагдаһан газарайнгаа хэмжээе ургадхажэ, ехэ газарта малай тэжээлдэ хэрэглэхээр ороoһото ургамалнуудые таридаг болонхой. Иимэ һайн, шэмэтэй тэжээлтэй болоһонһоо хойшо хонидшье гарзалхаяа болиһон, тобир тарганаар ондо ородог, тулынь түргэнөөр түлжэдэг болоо юм.

Владимир Мунконов өөрөө 200 эхэ хони харууһалдаг. Тиихэдээ һүүлэй хэдэн жэл удаа дараалан толгой бүриһөөнь ходол хурьга абажа, нэгыеньшье гарзалуулангүйгөөр түлжүүлдэг дуршал шадабаритай болонхой. Тиихэдэ эхэ хонидынь хоёр килограмм шахуу ноoһо үгэдэг. Энэмнай Ахын эрхэ байдал дээрэ абахада яһала хангалтатай дүн гээшэ. Үбэл түл абадагһэн туладаа хурьгадаа эхэһээнь эртүүр һалгаажа, һайса бэлшээн түлжөөдэг. Намар болоод байхада хурьгадынь тус тустаа 30—35 килограмм татадаг байна. Энэмнай хурьгадые түргэн түлжүүлхэ талаар ёһотойл түрүү дүй дуршал гээшэл даа. Иимэ шэгнүүртэй болоһон хурьгадаа намарынь гүрэндөө худалдадаг байна.

Үнгэрһэн хабар, ногооной һая буултайжа, ургын һалбаржа байха үеэр Владимир Мунконов хурьгатай хонидоо наруули дулаан майла, соорхойн бэлшээридэ гаргажа адуулдаг заншалтай. Тиигэжэ хонидынь бүри хабарһаа эхилжэ хүсэ ородог, таргалжа захалдаг зэргэтэй. Эхынгээ һайн шадалтай байхада хурьгадшье баһал түргэн түлжэсэтэй байдаг ха юм даа. Тиихэдэ модоной набшаһанай шэмэтэй залуу байхада мүшэр суглуулжа дарадаг, витаминна үбһэ бэлэдхэдэг, ая гангашье суглуулдаг юм. Тэрэ ехэл һайн хэрэг.

Ахын колхозуудай залуу хонишод «Улаан Аха» артелиин хонишон нүхэр Мунконовой дүй дуршалтай танилсажа, тэрэнэй жэшээгээр ажаллабал, хонин һүрэгөө улам үсхэбэрилхэ байһаниинь дамжаггүй.

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЕХЭ ХИМИИН ЭРИЛТЭЭР

Химическэ талаараа холисогүй 7145 тонно известняк, 4718 тонно доломит, 1179 кубометр перлит хахад жэлэй түсэбһөө гадуур Эхэ орондоо бэлэглэһэн тухайгаа «Татарский ключ» карьероуправлениин горнягууд элидхэбэ.

Известняк, доломит малтан абалга дээрэ машинанууд олоор хэрэглэгдэжэ, бар хүсэнэй ажал горитойгоор хороогдоо. Энээнэй ашаар лэ карьероуправлениин коллектив ажалдаа амжалта туйлана. Мойсовско карьерэй хүдэлмэришэд известняк ашахадаа механическа хүрзэ хэрэглэжэ эхилээ. Хэрбээ энээнһээ урда хүдэлмэришэд гараар известняк вагонеткэнүүдтэ ашажа, 30—40 метрэй газартахи бункерта тэдэниие шэрэжэ абаашадаг байгаа һаа, иимэ хүрзөөр известняк сэхэ самосвал руу ашадаг болоо. Мүн доломит малтадаг карьернүүдтэ ашаа оньһон аргаар буулгадаг түхеэрэлгэ ашаглагдана.

Карьероуправлениин коллективэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ Загарайн доломит малтадаг карьерэйхид түрүүлбэ. Тэдэнэр хахад жэлэйнгээ даабари 117,3 процент дүүргээ. Хүдэлмэришэд Николай Перевалов, Владимир Белых, Николай Сыантович, Анатолий Фильшин гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Химиин промышленностьда шухала хэрэгтэй материал ехээр үгэхэ гэжэ оролдожо байһан тус карьерэйхид хэлэһэн үгэеэ бодото ажал хэрэгээрээ харюулжа, жэлэй хоёрдохи хахадта бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэнэ.

Н. КУЧУМОВ.

АРАД ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛ ТУХАЙ ЛЕНИНЭЙ ПАРТИИН АНХАРАЛ

ЖАРГАЛТА БАЙДАЛАА МАГТАНАМ

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой бригада, фермэ, отарада, мүн тосхоной айл бүлэдэ гү, али юрэ миин үйлсэ гудамжануудааршье ябахада, хүн бүхэн Москвада болоһон сессиин материалнууд тухайл хөөрэлдэнэ.

Энэнышье ойлгосотой. Гүрэнаймнай эгээн дээдэ засаг түрэдэ арад зоной ажабайдалые улам жаргалтай һайхан, баян дэлгэр болгохо тухай ехэ хуралдаан боложо байна бшуу. Колхознигуудта пенси, тэдхэмжэ тогтоохо асуудал бидэндэ илангаяа һонирхолтой, үнэн зүрхэнһөө һайшаамаар, баярламааршье.

Совет засагнай тогтоһоор энэ 40 гаран жэл соо бүхы арад зоной ажабайдалые һайжаруулхын түлөө хэды ехэ хүдэлмэри хэгээ гээшэб! Тооложо барашагүйл. Ажабайдалнай жэлһээ жэлдэ улам һайжарна.

Манай Баян-Гол нютагые абаад үзыг даа. Гушан гаран жэлэй саада тээ урсахан гэртэй, үсөөхэн үхэр малтай 10—20 үгытэй айлнууд нэгэдэжэ, эгээн түрүүн хамтын ажал эмхидхээд, муу морин, модон анзаһаар газар хахалан, таряа хэжэ эхилээ һэн. Би мүнөө 70 наһанайнгаа богоһо алхажа ябанаб. Тэрэ гэһээр колхозой урган хүгжэхэ, зоной баяжан түбхинэхэ, орон нютагайнгаа хубилхые хоёр нюдөөрөө хаража, шэнэ байдалые өөрынгөө гараар байгуулалсааб.

Энэ үе соо колхознай болбосон түхэлтэй, шанга шадалтай ажахы болоо. Артель жэлдээ 10 гаран мянган гектар дээрэ таряа ургуулна. Ужам тала дайдаарнай 40 шахуу мянган толгой торголиг ноoһотой хонин һүрэг атарлан бэлшэнэ. Үргэн нугаар үхэр мал дүүрэн. Ехэнхи ажал хүдэлмэри оньһон машина, техникын хүсөөр бүтээгдэнэ. Гансахан трактор, комбайнууднай 40—50-да дүтэлэнхэйл. Жэлдээ 5000—6000 центнер мяха, 15—16 мянган центнер һү, 890—900 центнер ноoһо, нилээд ехэ ороoһо таряа Эхэ орондоо худалданабди. Нёдондо 1 миллион түхэригэй олзо доход оруулагдаа бэлэй.

Ужам сэхэ үйлсэ гудамжануудтай, һаруул сэбэр шэнэ гэрнүүдээ жэрылгэһэн Баян-Гол тосхомнай энэ үе соо танигдахаар бэшэ болоо. Миил һүүлэй 5—6 жэлдэ 30—40 айл шэнэ гэр толложо ороо. Эндэмнай хоёр дабхар интернат-һургуулиин, 11 жэлэй һургуулиин байшан бодоо. Амбулатори, больница, хүүгэдэй саад, ясли бии. 200 хүнэй һууритай соёлой байшан соогоо үдэф бүри кино хаража, бэлиг шадабарита хүбүүд, басагадайнгаа дуу, хүгжэм хангюурдахые шагнадагбди. Фермэ, бригада, отарануудта ооһэдымнай дундаһаа гараһан дээдэ эрдэмтэ зоотехник, ветврач, инженернууд олон.

Иимэл зол жаргалтай, баян бардам һууналди даа.

Бидэ, үндэр наһатай болоһон үбгэд, хүгшэд миин һуудаггүй, шадалайнгаа зэргээр хамтын ажалда хамһалсажа, артелиингээ баялигые арьбадхалсажа ябадагбди. Би өөрөө хүдэлмэриин наһанһаа үни гараһаншье һаа, колхозойнгоо сабшалан үһалалсажа, ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлсэдэг хүм. Энэ жэлдэ сабшалангайм ногоон үбсүү сохимо үндэрөөр ургаа даа. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэйб. Тэрэшэлэн пенсидэ гараһан аад, ооһэдынгоо һайн дураар хүдэлжэ байдаг һаалиинан Дарима Бубеева, хонишон Очир Цыренов болон бусад эрхим ажалаараа шалгарна.

Эхэ һайхан оронойнгоо иимэ ехэ энхэргэн анхарал оролдолгодо ажалаараа харюусангүй яахабибди. Эрдэм бэшэг һайн мэдэхэ бэшэшье һаа, үдэр бүри радио шагнажа, газетэ уншажа байдагбди. Юрэдөө манай Совет ороншол адли арад зонойнгоо һуудал байдалда иимэ ехээр һанаагаа табидаг, бүхы хүсэеэ зорюулдаг ямар ондоо гүрэн байхаб даа! Гансахан манай колхоздо мүнөө аяар 100 шахуу хүн гүрэнһөө, колхозой жасаһаа мүнгэн тэдхэмжэ, пенси абаад, ялямаргүй һууха болохонь. Намда персональна пенси 30 түхэриг үгтэнэ. Мүнөө тэрэнһээ бүри ехэ мүнгэн тэдхэмжэ абаха эрхэтэй болобо гээшэб. Энээниие абажа, гараа хабсараад һуухагүй, шадаха зэргээрээ саашадаа хүдэлхэл һанаатайб.

Агуу багша Ленинэй парти, Советскэ правительство, нүхэр Н. С. Хрущевто манай зүрхэнэй баясхалан хүргэе.

С. ЦЫДЫПОВ,
Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үниинэй гэшүүн.

Ажалаараа харюусаха— арюун уялгамнай

Наһан соогоо жаргал эдлэжэ байхада һайн, һайханшье гээшэ aаб даа. Мүнөө үедэ парти, правительствамнай арад зонойнгоо ажаһуудалые һайжаруулха, байдалыемнай түбхинэмэ болгохо тушаа үгаа ехэ анхарал хандуулнал!

Байдалайнгаа ямараар һайжаржа байһаниие бидэ, колхозой үниинэй гэшүүд, нюдөөрөө хаража, бэеэрээ үзэжэ ябанабди. Таряашан зон хаанта засагай үедэ хайшаа байгааб, мүнөө ямар болооб! Би дала наһаяа шахажа ябанаб. Анхан нютагтаа колхоз тогтоолсоо һэм. Совет засаг, колхозой ажабайдал бидэндэ жаргал асараа. Улаан гараараа хэжэ байдаг хүдэлмэримнай ухаан болоной хүсөөр, техникэ, зэбсэгэй хүсөөр бүтээгдэдэг болоо ха юм.

Мүнөө манай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз республика дотороо томохон ажахынуудай нэгэн болонхой. Юрөө нютагнай үүлтэртэ малаараа, үрэжэлтэ дайдаараа суурхадаг. Ажалша бэрхэ хүнүүдээрээшье алдаршадаг. Артельнай улам хүгжэжэ, ниитын баялиг жэлһээ жэлдэ арьбадхагдана. Энээнэй ашаар мүнөө колхоздомнай 214 хүн пенси, тэдхэмжэ абадаг болонхой.

Һүүлэй хори гаран жэлдэ хонин ажал дээрэ хүдэлжэ, пенси абадаг болоо һэм. Мүнөөшье ажаллаһаарби. Артелиингээ хүсануудые хаража байнаб. Үндэр наһатайшье болоо һаа, өөрынгөө хүсэ шадал хамтын ажалда хэбаадуулха гэжэ оролдогдоно гээшэ.

Манай колхоздо пенсидэ гараад, ажалладаггүй хүнүүд жэлдээ 60 түхэриг тэдхэмжэ абадаг. Харин ажаллажа байһан хүнүүд энэ пенсээ нэгэншье даруулангүй абахаараал абаад байдаг.

Жаргал дээрэмнай жаргал ерээ! Парти, правительствынгаа имэ хэмжээ хараалжа байһанда харюу болгон, ниитынтээ олзо доходые үнөө ехээр арьбалалсахын хойноһоо оролдохо байнабди.

Д. ЦЫНГУНОВ,
Хяагтын управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Оронгын дунда һургуулиин (зүүн гарһаа) һуралсалай таһагые даагша Н. Н. Сергеева, багша Н. С. Арзаева гэгшэд СССР-эй Верховно Совѐдэй сесси дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл уншажа байна.**

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШЭН ГАБЬЯАДА ЗОРИГЖУУЛНА

Хүн зоной гэр һуудалай хэрэглэмжые хангадаг Түнхэнэй аймагай комбинадай директор нүхэр **Д. С. Боболоев** манай редакцида иигэжэ мэдээсэбэ:

Эхэ ороноймнай дээдэ засагай ехэ хуралдаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Совѐдэй Түрүүлэгшэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущевой хэһэн элидхэлые комбинадаймнай хүдэлмэришэд ехэ анхаралтайгаар радиогоор шагнаа. Арад зоной һуудал байдалай хэрэглэмжые хангаха хэрэгтэ сэхэ хабаатадаг хүнүүдэй салин хүлһэ нэмээхэ гэһэн хэмжээн манай хүдэлмэришэдые шэн габьяата ажалда зоригжуулна.

Мүнөө манай комбинадта 230-аад хүн хүдэлдэг. Бидэнэр ажалшадай гэр һуудалай эрилтые шадаал һаа һайнаар хангахын тула шэнэ, түрүү онол аргануудые хэрэглэхые оролдонобди. Мебель бүтээдэг цехынхидэй «Восточные Саяны» колхозой гэшүүдэй захил дүүргэжэ, тэндэхи колхозингуудта 60 гардероб, номой 32 этажеркэ, 12 түхэрэн стол, 13 комод гэхэ мэтые гэртэнь абаашажа үгөө һэн. Тиигэжэ хүдэлмэришэднай колхозингуудай зүгһөө халуун баясхаланда хүртөө.

Зунай бэлшээридэ ажаһуудаг малшадай, сабшалан дээрэ ажаллажа байгаа үбһэшэдэй эрилтые һайнаар хангахын тула нүүдэл мастерской эмхидхээбди. Тэндэмнай сабхишан, оёдолшон, парикмахер, часай мастер, фотограф ябалсадаг.

Үдэр бүри хүн зоной ажаһуудал байдалай хэмжээнэй дээшэлжэ, эрилтэ хэрэглэмжынь ехэл боложо байха тудам, тэрэниинь гүйсэдөөр хангахын түлөө оролдохо гээшэ манай хүдэлмэришэдэй нэрэ хүндын хэрэг.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной июлиин 18.

Советүүдэй хүдэлмэри

ҮБҺЭШЭДЭЙ ОТОГТО— ДУУН, ХАТАР ХАНХИНАГ ЛЭ

Зулгы һайхан зунай саг түэг дундаа. Ниитын малда үбэ тэжээл бэлэдхэлгэ эхилжэ, аряа хуряалгашье холо бэшэ ормойдо болобо. Клубай, библиотекын хүдэлмэрилэгшэ бүэн эгээ мүнөө үедэ үбһэ хуагшадта хододоо ошожо бай, тэндэ ойлгууламжын, соёл ультурын хүдэлмэри бодомотой зохидоор, нарин нягта сэбэй ёһоор эмхидхэхэ боло. Теэдшье манай аймагай хүөгэй библиотекарьнүүд К. Н. иронова («Коммунизм» колоз), Худина (Гүрэльбэ тосн), У. Шурыгина (Онохойн вхозой Үнэгэтэй тосхон), Руна (Дээдэ Жэрэм), Соловьеа (Доодо Жэрэм тосхон) гэгэд үбһэ хуряалгада ябагшадзорюулан, нүүдэл библиотенүүдые эмхидхэбэ.

Аймаг доторхи культурын айшан бүхэн тусхай програма табижа, агитбригадануудые элэдхэнхэй. Ехэ Хуниладахи гитбригадынхид Ленинэй нэмжэтэ, «Искра» колхозуудай һэшэдтэ тон һаяын үдэрнүүдайлшалхань. Тарбагатай тосонойхид баһал шэнэ зүжэг, улэг, частушка дуунуудые лдэнхэй. Дурсагдаһан, мүн садшье агитбригадануудтай т хамта лектор, уран зураа, эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэ, рикмахер ябалсаха юм. Тэрэшэлэн автоклубнай һаян Эрхирэгэй, Онохойн совхозуудаар ехэ амжалтатай ябаад ерээ.

Дурсагдаһан клубайхид саашадаа тусхай маршрудай ёһоор үбһэшэдые хангажа эхилхэнь.

Гэбэшье соёлоймнай зарим хүдэлмэрилэгшэд үшөөл эдэбхи үүсхэл багатайгаар хүдэлнэ, үбһэ хуряалгые өөрөө бүтэшэхэһөө өөрэгүйгөөр һанана. Жэшээнь, библиотекарьнүүд В. Халбаева (Дээдэ Ивалга), В Дагбаева (Добо Ёнхор), М. Накарехина (Бар тосхон) гэгшэд мүнөө хүрэтэр хаагууршье ябаагүй байхаһаа байтагай, тэжээл бэлэдхэгшэдые яажа хангаха тухайгаа ямаршье түсэб табяагүй һууһаар.

Саашадаа бултааран оролдоо һаа, үбһэшэд, силосэшэдэйнгээ культурна эрилтые бүрин гүйсэдөөр хангаха, тэжээл бэлэдхэхэ тон харюусалгатай хэрэгтэ хубитаяа бодотоор оруулха байһамнай дамжаггүй.

Н. ГЛУШКО,
Улаан-Үдын хүдөөгэй аймгүйсэдкомой культурын таһагай инспектор.

БАЯРЛАХЫН ЕХЭЭР БАЯРЛАА

Булагай һаалиин гүүртэ зуһаландаа гаранхай. Петропавловкын соёлой байшангай агитбригада, тэрээнтэй хамта аймагай библиотекын, больницын хүдэлмэрилэгшэд эндэ ерээ.

Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гүүртэ дээрэ ерэһэн больницын главна врач Зоя Петровна Пирогова тэндэхи мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд болон тэдэнэрэй бүлэнэрые үзөө. Һүүлээрнь хүнэй бэе уридшалан үзэхэдэ ямар туһатай байһан тухай малшадта хөөрэһэн байна. Абаашаһан бишыхан аптекэеэ түлөөһэгүйгөөр хэрэглэхын тулада һаалиин тэрэ гүүртынхидтэ үгэбэ.

Аймагай библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Алла Невзгодова уран һайханай, хүдөө ажахын литератураһаа бүридүүлэгдэһэн нүүдэл библиотекэ абаашажа малшадта үгөө.

Малшадшье концертын харуулагдахые хүлеэжэ байба. Алла Невзгодова, Лариса Стальдармаева, Люба Павлова гэгшэд дуу дуулаха, хатар наада харуулхадаа шадамар бэрхэ байба. Тэдэнэр гоё гоё дуу дуулаа, венгер, испан, эвенк хатар бэрхээр гүйсэдхөө. Соёлой байшангай баянист Геннадий Мерцелюк һайнаар наадажа, харагшадай сэдьхэл баярлуулба.

В. ВАСИЛЬЕВА,
Зэдын сельсоведэй түрүүлэгшэ.

Байгаалиин үзэсхэлэн гоё газарта түбхинэһэн республикын 1-дэхи интернат-һургуулиин пионернүүдэй лагерь. Тус лагерьта амарагшад һургуулиингаа багшанарай хүтэлбэри доро ажал хүдэлмэри хэжэ һурадаг, дүй дүршэлтэй болодог юм. Манай зураг дээрэ: лагерьта амарагшад һургуулиингаа огород дээрэ ажаллажа байхань харуулагдана.

Ж. ЖАБОНОЙ фото.

Республикын багшанарай съездын шиидхэбэри бэелүүлэн

Туһатай, ашатай хэрэг үүсхэгшэд

Багша хүнэй урдаа табиха зорилго олон: мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, түрүү нүхэдэйнгөө дүршэл шудалан ухаа абаха, шэнэ ном ба хүгжэлтэ тухай уншаха, нютагайнгаа арадай ажал ба түүхэ мэдэхэ. Мүн өөрөө һайн үльгэр жэшээ хаанашье харуулжа ябаха. Хэшээл бүхэнөө һонирхолтой һайнаар үнгэргэжэ, хэшээл бүхэндөө һурагшадаа һонирхуулжа, хүмүүжүүлжэ, тэдэнээ ехэ хэрэгтэ зоригжуулан, бэедээ татан найдуулха, багшын нангин ажал үндэр дээрэ үргэжэ, бүхы наһаяа ёһотой багшын хүндэ ба хүндэтэй ажалда зорюулагшадые арад зон али зэргэ хүндэлдэг гээшэб?

Эгээл тиимэ, арадай хүндэдэ хүртэһэн багшанарай нэгэн Цыжипов Жамьян-Доржо Цыжипович мүн болоно. Цыжипов болбол үнинэй багша, хори гаран жэл соо Үльдэргын найман жэлэй һургуулида хүдэлөө. Мүнөө гар ажалай һургагша юм. Энэ һонин ба шухала ажал заалгые һонирхолтой үрэтэйгөөр табинхай юм.

Цыжипов багшын жудхэмжэ үүсхэлээр һурагшад айл бүхэндэ Ленин багшын дүрэ рама соо һуулгажа шэлээд, бэлэглэхэ зорилго табижа бэелүүлһэн юм. Жэл бүри колхоздоо тармуурнуудые олоор хэжэ, үбһэнэй урһа бэлэглэдэг заншалтай. Айл бүхэндэ газетэ хэхэ хайрсагуудые хэжэ хашаагайнь үүдэндэ үлгэхэ зорилго табиһанаа Цыжипов һурагшадтаяа иигэжэ бэелүүлээ:

— Зай, хүүгэд, олон юумэ хэжэ колхоздоо, колхознигуудтаа бэлэглээбди. Хаанашье манай хэһэн юумэ харагдадаг болонхой. Мүнөө газетэ, бэшэг хэхэ хайрсаг айл бүхэндэ хэжэ эхилэе. Колхознигууднай —танай гэртэхин булта ном, газетэ уншадаг. Үдэр бүри газетэ хүлеэн абана. Манай Үльдэргын ажалшад тэды газетэ, журнал захина. Эдэ олон захилые үдэр бүри ганса хүн тараана. Тэрэнэй айл бүхэндэ орожо ябахань бэрхэтэй, зарим айл ажалдаа байха. Айлай газаа эндэ тэндэ газетэ хабшуулхадань хаятдажа, норожошье болохо гээшэ. Айл бүхэнэй газаа газетэ, бэшэг хэхэ тусхай хайрсаг байха ёһотой. Ямар хэмжүүрэй хайрсаг байха ёһотойб? Газетэ хоёр нугалаад утынь хэмжэе. Бороодо норохоор бэшэ, гэрэй хушалта шэнги, хабхаттай байха ёһотой. Баһа газетэ ерээ гү, али үгы гү,— гээд ябууд хараадхиха нүхэтэй һаа таарамжатай байгаа. Тиимэ хэмжүүрэй тэды хабтагай хэрэгтэй.

Иимэ хайрсаг болохо гээд багшань зурагынь зуража, хэмжүүрынь бэшэнэ. Дархалалган эхилнэ. Хэһэн хайрсагаа өөрынгөө дура шадабаряар тоёохо эрхэ дархалагшадта соносхотдоно. Гоё һайн хайрсагууд гол гудамжада, һайн гэрнүүдэй газаа хададдаха болоно бшуу.

Иигээд лэ һурагшадай гараар олон хайрсагууд удаа дараа бүтэбэ. Айл бүхэнэй газаа хайрсаг хададгана. Юун гэжэ юрөөл зосоонь бэшэжэ хэхээ бултааран зохёогоо. Почтын хүдэлмэрилэгшэд, гэрэй эзэд һурагшадые магтан баяр хүргэнэ. Энэ тон аятай. Мүн энэ мэтээр Цыжипов һандайлжа һуугаад, үнеэ һааха ябаган шэрээ һаалишадта, эм хэхэ хайрсаг гүүртэнүүдтэ бэлэглээ юм.

Нүхэр Жамьян-Доржо Цыжиповичта тэрэ һурагша муу, тоомгүй гэжэ газаашалга, шоо үзэхэ ушар байхагүй. Тэрэндэ һурагша бүхэн шударгы һайн байдаг. Энэл ха юм һургагшын хүсэтэ шадабари.

Цыжипов 5-дахи класста түрүүшын хэшээл ажал тухай хөөрэлдэжэ эхилдэг. Тиихэдээ зузаан гэгшын альбом һугабшалжа ородог. Тэрэ альбом «Агууехэ хүнүүд ажал дээрэ» гээд эхилнэ. Ленин багша воскресник дээрэ модо үргэлэсөөд ябана. Калинин үбһэ сабшажа ябана. Л. Н. Толстой морёор газар хахалжа ябана. М. Шолохов Дон мүрэн дээрэ загаһа хахуулидажа һууна. Саашадаа эрдэмтэн ажал дээрэ харагдана. Коммунис ажалайхид...

Үльдэргын һургуулиин һурагшад мүнөө баригдажа байгаа һургуулиин шэнэ барилгада дуратайгаар туһална. Баруугаарнь модо таряад, ургуулжа байна. Сонхо бүхэндэнь сэсэг ургуулаад табиха сэсэгэй хайрсагуудые дархалаа юм.

Цыжиповэй олон жэл соо һайнаар хүмүүжүүлһэнэй ашаар һурагшадынь хүнэй ажал сэгнэн тооho, гоё һайхан юумые ондоо нюдөөр зохидшоон шэнжэлхэ, юумэ өөдэ татан ябаха заншалтай болодог.

Цокто НОМТОЕВ.
Яруунын аймаг.

СОВЕТ ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИНУУД ШЭНЭ ШАТАДА ГАРАБА

(СССР-эй дээдэ болон дунда тусхай һуралсалай министр В. П. Елютинтэй хөөрэлдөөн)

Ороноймнай дээдэ болон дунда тусхай һургуулинуудта һуралсалай жэл дүүрээ. Арадай ажахыда һайн бэлэдхэлтэй залуу кадрнууд нэмэжэ оробо.

Үнгэрэгшэ һуралсалай жэл юугээрээ илгаатай байгааб? Орон доторхи дээдэ һургуулинуудай саашадаа хүгжэхэ ямар харaa түсэб байнаб? Иимэ асуудалтайгаар ТАСС-ай корреспондент И. Козловский СССР-эй дээдэ болон дунда тусхай һуралсалай министр В. П. Елютиндэ хандаһан байгаа.

— Энэ жэлдэ совет дээдэ болон дунда һургуулинууд миллион шахуу мэргэжэлтэдые һургажа гаргаа. Арадай ажахыда 26 мянган инженер, 30 мянга гаран агрономууд болон хүдөө ажахын механизаторнууд. 28,5 мянган врачнууд болон бэшэшье мэргэжэлтэд нэмэжэ оробо гээшэ.

Тиихэдээ юугээрээ илгаатай байгааб гэхэдэ, һургуули дүүргэжэ гарагшадай орой хахадынь шахуу ажалhaa һамшангүйгөөр һургууляа һайнаар дүүргэбэ. Тэдэмнай хүдэлмэришэд, колхознигууд ябаһан хүнүүд. Тиин саашадаа мэргэжэлтэдые заочноор болон үдэшэнь һургажа бэлэдхэлгэ улам үргэдхэгдэхэ, нарижуулагдаха болоно. Ерэхэ һуралсалай жэлдэ дээдэ һургуулинуудта болон техникумүүдтэ орохо нэгэ миллион 800 мянган хүнһөө 54—56 процентнь заочнигууд болон үдэшэлэн һураха студентнүүд байха юм гэжэ хэлэбэл ойлгосотой болохо бэзэ.

Томо томо промышленна түб газарнуудта заводууд—ВТУЗ-ууд, ниитэ техническэ болон юрэнхы научна факультедүүд байгуулагданхай. Иигэжэ һургахада ажал эрдэм хоёрые холбохо аргатай болохо байна ха юм. Мэнэ һаяар Лихачевой нэрэмжэтэ Московско автозаводой, Ленинградай металлическа заводой, Днепродзержинскын металлургическа болон бусад заводой дэргэдэхи заводууд—ВТУЗ-ууд түрүүшын инженернүүдые гаргахань. Тэдэнэй эрхим һайн мэргэжэлтэд болохо байһандань һэжэг һанагданагүй.

Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ һургуулиие ажабайдалда дүтэлүүлхэ гэһэн хуулиин үндэһэ һуури дээрэ мэргэжэлтэдые һурган бэлэдхэлгын шанар һайжаруулха хүдэлмэри улам нарижуулагдаа һэн.

Дээдэ болон дунда һургуули дүүргэгшэд мүнөө ажал үйлэдбэриие һайнаар мэдэнэ, теоретическэ талаараа олон янзын юумэ яһала һайнаар мэдэхэ болонхой байдаг. Тобшоор хэлэхэдэ, 5—7 жэлэй саада тээ институт болон техникум дүүргэһэн хүнүүдтэ орходоо, мүнөө дээдэ болон дунда һургуули дүүргэгшэд тад ондоо байжа илгарна. Тэдэнэр эрдэмэйшье, бодото ажалайшье талаар һураггүй ехэ юумэ шудалжа абаһан байна ха юм. Техникумүүдтэ обществын байдал мүн дээдэ һургуулинуудта научна коммунизмын эшэ үндэһэ шудалха тушаа шэнэ курснуудай бии болгогдоһон ушар энээндэ яһала ехэ туһа нэмэри хүргэһэн байна бшуу.

Манай мэргэжэлтэдэй диилэнхи олонхинь Эхэ орондоо үлэмжэ ехэ хэрэгтэй болоод байһан газарта ошожо хүдэлхэмнай гэжэ өөһэдынгөө халуун хүсэлэн мэдүүлнэ. Жэшээлхэдэ, Москвагай энергетическэ институт, Бауманай нэрэмжэтэ МВТУ, Куйбышевай нэрэмжэтэ Московско инженерно-барилгын институт, мүн бэшэшье олон дээдэ һургуули дүүргэжэ гараһан олохон хүнүүд Зүүн болон Хойто зүгэй, мүн газар ашаглаха нютагуудай барилганууд дээрэ ажаллахаяа ошохонь.

Энэ жэлдэ совет дээдэ һургуулиин бүхы түүхэ домогто анха түрүүшынхеэ үйлэдбэриин процессүүдые үргэлжэдэнь онъһожоруулха талаар, полупроводниково приборнууд, материалнуудай талаар, радиоэлектронико, электронно, тоо бодолгын техникын талаар, радиотехникэ болон радиофизикын талаар, химическэ, мүн шэнэ техникын бэшэшье һалбаринуудай талаар ехэхэн бүлэг мэргэжэлтэд һуража гараа. Университедүүдтэ болон медицинскэ институдуудта биофизикэ, биохими, микробиологи, вирусологиин талаар мэргэжэлтэдые һургажа гаргалга үргэдхэгдөө.

Институдууд, университедүүд хадаа эрдэм ухаае болон бодото ажал гүнзэгыгөөр шудалһан кадрнуудые бэлдэнэ, тэдэндэ тон харюусалгатай, орёо түбэгтэй хүдэлмэри найдажа үгэхэдэ болохо юм гэжэ һайса мэдэнэ: Хэдэн олон гүрэнүүд өөһэдынгөө залуушуулые манай эндэхи дээдэ һургуулинуудта эльгээнэ. Мүнөө СССР-эй дээдэ һургуулинуудта 19 мянга тухай хари гүрэнэй студентнэр һурана. Энэ жэлдэ 600 гаран хариинхид совет дээдэ һургуули дүүргэһэн диплом абаад, шадамар бэрхэ мэргэжэлтэд боложо, орон нютагаа бусаха юм.

Зүгөөр экономическа районуудаар дээдэ болон дунда һургуулинуудые зүбөөр хубаарилан байгуулха мэтын мүнөө дээрээ үшөө шиидхэгдээдүй асуудалнуудые алад гаража болохогүй,— гээд В. П. Елютин үргэлжэлүүлнэ. —Энээн тухай мүнөө ехэ анхарал табигдана. 1970 ондо промышленностиин болон хүдөө ажахын ехээр хүгжэнги газар нютагуудта 23 дээдэ һургуулинууд баригдаха юм. Тэдэнэй дунда 4 завод—ВТУЗ байха юм гэбэл: хүндэ машина бүтээдэг Ураалай заводой, Челябинска тракторна заводой, Орско-Халиловска болон Карагандын металлургическа комбинадуудай дэргэдэ нээгдэхэ юм. Сентябриин 1-һээ эхилжэ, Тюменскэ индустриальна, Кишиневско политехническэ, Целиноградска индустриальна гэхэ мэтын хэдэн шэнэ институдууд, мүн тэрэшэлэн нилээд олон шэнэ техникумүүд, заочно болон үдэшын филиалнууд, факультедүүд студентнүүдые абажа захалхань.

Дээдэ болон дунда тусхай һургуулинуудай гол ехэ анхарал оролдолгын нэгэниинь хадаа, мэргэжэлтэдые һурган бэлдэхэ шанар саашадаа һайжаруулха, студентнэрые эрдэм шэнжэлэлгын эршэмтэй хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулха ябадал болоно.

Һүүлэй үедэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет саашадаа һуралсал һайжаруулха, мэргэжэлтэдые һайнаар бэлдэхын тулада зорюулагдаһан, мүн тэрэшэлэн дээдэ һургуулинуудта эрдэм шэнжэлэлгын ажал үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ хараалһан яһала олон шухала тогтоолнуудые гаргаа.

Энээнһээ хойшо һуралсалай ажал хадаа эрдэм, техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудта орон дотороо коммунизм байгуулха баялиг ехэ түй дүршэлдэ түшэглэдэг байхань шухала.

Хориин аймагта

УЛААН ТУГ — ХЭЖЭНГЫН СОВХОЗДО

Һая хүдөөгэй партком, үйлэдбэриин управлени һү һаалгаар совхозуудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн гаргаба.

Гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө. 117 процент дүүргэһэн Хэжэнгын совхоздо хүдөөгэй парткомой, үйлэдбэриин управлениин Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шан—150 түхэриг барюулагдаба. Тус совхоз хахад жэл соо 9600 центнер һү абаха түсэбтэй аад, тэрэнээ 10691 центнертэ хүргэһэн байна. Тиигэжэ гүрэндэ 6830 центнер һү тушааха аад, 7938 центнер тушааһан байха юм. Мүн гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө 109 процент, нооһо 151 процент дүүргэнхэй.

Хоёрдохи—100 түхэриг мүнгэн шан Үдын совхоздо үгтөө. Эндэхи хүдөө ажахын хүдэлмэришэд һү худалдаха түсэбөө 111 процент дүүргэһэн юм. Тус совхоз гүрэндэ мүн лэ мяха, нооһо худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлээ.

Гүрэндэ һү, мяха, нооһо, үндэгэ худалдаха түсэбөө Анаагай, Хүрьбын совхозууд үлүүлэн дүүргээ.

Эдэ дүрбэн совхозууд аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 200 ЦЕНТНЕР

Анаагай совхозой 2-дохи отделениин һаалишад гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб бүри июнийн 8-да дүүргэһэн. Тиигэжэ гүрэндэ түсэбһөө гадуур 200 центнер һүн худалдагдаа.

Ашангын түрүү һаалишад Ешин-Ханда Гатапова, Мария Катина, Екатерина Рахматулина гэгшэд мүнөө сүүдхэдээ 9—10 литр һү һаана.

Эндэхи отделениинхид хонидойнгоо нооһо богонихон болзор соо хайшалжа дүүргээ.

НООҺО ХАЙШАЛАГШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Хониной нооһо оренбургын хидай аргаар хайшалагшадай мүрысөөн Анаагай совхозой 3-дахи отделениин нооһо хайшалганай пункт дээрэ үнгэргэгдэбэ. Эндэ Хориин аймагай эгээл бэрхэ хайшалагшад суглараһан байна.

Аймагай эгээл бэрхэ хайшалагша—хонишон Галина Доржиева (Анаагай совхоз) 7 часай турша соо 91 хони хайшалжа, 98,2 балл абаба. Ондоогоор хэлэхэдэ, 4—5 минута соо нэгэ хони хайшалһан болоно. Иигэжэ нүхэр Доржиева нэгэдэхи һуури эзэлжэ, грамотаар, мүнгөөр шагнагдаа.

Хоёрдохи һуурида Хэжэнгын совхозой Валентина Гарбаева гараа. Нүхэр Гарбаева 7 часай турша соо 74 хони хайшалаа.

БЭРХЭ МАЛ АДУУЛАГШАД

Чисаанын совхозойхид гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 111 процентээр дүүргээ. Түсэбэй ёһоор 1730 центнер тушааха аад, 1907 центнер тушааһан байна.

Совхозой гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ мал адуулагшад нүхэд Еремеев, Раднаева, Балданова, Санжижапова, Доржиева, Агапитов гэгшэдэй үүргэ ехэ. Жэшээлхэдэ, Александр Еремеев, Сергей Анташкевич гэгшэд Хуртэй гэжэ газарта 168 толгой эбэртэ мал харадаг.

К. ЖАЛСАРАЕВ.

ФРАНЦИИН АРАДАЙ АГУУЕХЭ ХҮБҮҮНЭЙ ДУРАСХААЛДА

Москвагай ажалшадай шанаалалай митинг

Түгэсхэл. (Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

...удал суглаанда байгшадай болон ...ы москвагаархинай үмэнэһөө Я. Павлов элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Митингдэ хабаадагшад минута соо ...ээгүй боложо, Морис Торезэй дурхаал тэмдэглэбэ.

Эндэ сугларагшад Н. С. Хрущев түтэй КПСС-эй ЦК-гай Президиу... хүндэлэлэй президиум болгожо ...гаа.

Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ за...й слесарь—С. А. Антоновто үгэ ...нэ. Дулата революционер, хүдэл...ишэн ангиин хэрэгэй түлөө, ам...н тайбан байхын түлөө, социа...мын илалтын түлөө хэлбэрэшэ...гөөр тэмсэгшэ нүхэр Морис Торе... сагһаа эртэ наһа бараһан тухай ...сэл Москвагай ажалшад ехэ ...ар шаналалтайгаар дуулаһан ...—гэжэ тэрэ хэлээ.

Шахтёрой хүбүүн, шахтёрой ашань ...һан, мүн өөрөөшье эдир залуу ...шахтада хүдэлһэн Морис То... бүхы наһан соогоо Франциин хү... [illegible] ...сатай байгаа һэн. Тиихэдээ ...ша зоной ашаг туһа болон хэ...мжэ тухай хэзээ бүхэндэ ан...а оролдожо ябаа.

—Партиин түүхэтэ XXII съездын ...тат болоһон хадаа, манай съез... трибуна дээрэһээ нүхэр Торезэй ...һэн халуун хурса, гайхамшагта ...дуулаха ушартай болоо һэм, — ...нүхэр Антонов үргэлжэлүүлнэ. Тиихэдээ Морис Торез «Мүнөө үе... совет хүнүүд коммунизмда орожо ...һууха юм» гэһэн КПСС-эй Про...мын түгэсхэлэй мүрнүүдые абажа дабтаһан байгаа. Эдэ үгэнүүд хадаа, коммунарнуудай аша үрэнэршье мүн лэ илалта туйлаха юм гэһэн этигэл найдабари бидэнэй сээжэ зүрхэн соо түрүүлнэ гэжэ тиихэ сагта нүхэр Торез хэлээ бэлэй.

Хүн түрэлтэнэй эрхим үзэл сурталай түлөө тэмсэлдэ нүхэр Морис Торезэй дээрэ үргэжэ ябаһан тугые Франциин арадай ерээдүйн һайн һайхан байдалай түлөө тэмсэхэ хани нүхэдынь улам саашадаа нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа ябаха юм гэжэ бүхы совет хүнүүдтэл адли, бидэнэр, хүдэлмэришэдшье сохом этигэнэбди гэжэ нүхэр Антонов хэлээ.

Трибуна дээрэ КПСС-эй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай директор П. Н. Поспелов гараа. Нүхэр Торезэй нэрэ алдар эгээн һаруул һайхан, баатарлиг нэрэ алдарнуудай нэгэн боложо, дэлхэйн коммунизмын түүхэ домогто орохо юм гэжэ тэрэ хэлээ. Тэрэниие бүхы дэлхэйн ажалшад мэдэхэ юм. Мүн тэрэниие манай үнэн зүрхэнэй хани нүхэр гэжэ совет арадынай мэдэдэг байгаа.

Ажалшан зоной дунда марксизм-ленинизмын үзэл суртал нэбтэрүүлэн тарааха гээшэ угаа ехэ удха шанартай гэжэ Морис Торезэй тоолодог байһан тухай П. Н. Поспелов хэлэнэ. Үнэн ленинец байһан хадаа, империализмда эсэргүү тэмсэлдэ бүхы оронуудай коммунистнуудай дайшалхы нэгэдэлые тэрэ ехэл эршэтэйгээр аршалан хамгаалдаг һэн. Морис Торез уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй теори, практикын, мүнөө сагта пролетаринарай хэхэ революционно тэмсэлэй стратеги болон тактикын туйлай шухала асуудалнуудые зохёохо хэрэгтэ тон үнэтэ туһа нэмэри оруулаа.

Морис Торез дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй жэнхэни шугам зохёон табилгада, тэрэниие хүсэндэнь хүргэхын түлөө тэмсэлдэ элитэ ехэ үүргэ дүүргэбэ. Тэрэ хадаа мүнөө сагай коммунис, хүдэлмэришэнэй болон национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй бүхы гол асуудалнуудаар Ленинэй һургаалда харша үзэл баримталһан Хитадай ударидагшадай буруу үзэлтэндэ эсэргүүсэн ехээр дураа гутажа хэлэдэг байһан юм.

Москвагай гүрэнэй хари хэлэнэй багшанарай институдай профессор М. Д. Степанова үгэ хэлэхэдээ, Морис Торез хэдэн олон жэл удаагаар Франциин Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэ байхадаа, Франциин арадай зол жаргал эдлэхын түлөө, пролетарска интернационализмын түлөө, арадуудай хоорондохи хани барисаа болон эб найрамдалай түлөө капиталистнуудай дарлалтада эсэргүүсэн эрид шууд тэмсэһэн юм гэжэ тэмдэглэбэ.

Морис Торез тухай дурасхаал мүнхэлхын тулада, тэрэнэй баримталһан үзэл сурталай мандахын түлөө, ниитын хэрэг болохо коммунизмын түлөө тэмсэхэ, эрмэлзэхэ хэрэгтэй гэбэ.

Франциин арадай агууехэ хүбүүн нүхэр Морис Торезэй нэрэ манай институт нэрлүүлхэ боложо угаа ехэ хүндэдэ хүртэбэ гэжэ нүхэр М. Д. Степанова тэмдэглээ.

—Нажарай сагай наратай һайхан эдэ үдэрнүүдтэ нүхэр Торез манай эндэ ерэжэ, совет хани нүхэдтэеэ уулзаха гэһэн һанал хүсэлөө бэелүүлхэ хубигүй байшоо гэжэ һанахада, уйдхар гасалан түрүүлнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, «Известия» газетын главна редактор А. И. Аджубей хэлээ.

Һаяхан Парижда нүхэр Торезтэй уулзаһан тухайгаа, тэрэнэй хэлэһэн халуун хурса партийна үгэ хүүрнүүдые шагнажа баясаха хубитай байһанаа дурдажа, А. И. Аджубей хэлэбэ.

Манай партиин, манай арад зоной, манай ороной тон ехэ үнэн хани нүхэр Морис Торез тухай хэлэхэдээ, тэрэнэй хэлэһэн мартагдашагүй үгэнүүдые оратор дабтажа хэлэһэн байна. Жэшээнь, нүхэр Торез иигэжэ хэлэдэг бэлэй. «Дүшэ гаран жэлэй саада тээ Франциин революционно хүдэлмэришэд өөрынгөө Коммунис партиие байгуулһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хатуу шанга тэмсэл шалгалтын үедэшье, мүн илалта туйлаха үедөөшье КПСС-тэй ходо суггаа ябанабди».

Зүб даа, бидэнэр үнэн сэхэ марксистнууд, ленинецүүдтэй бултантайнь суггаа ябахабди, Франциин коммунистнуудтай хэзээдэшье хамта ябахабди гэжэ оратор мэдүүлбэ. Советскэ Союзай коммунистнууд, совет хүнүүд гээшэ хани барисаатай болоходоо, үнэн сэхэ ябадаг юм. Тиин мүнөө шаналал гашуудалай үгэ хүүрнүүдые Франциин хани нүхэдтөө, аха дүүнэртээ эндэһээ, Москваһаа үшөө дахин эльгээнэбди. Тиихэдээ Морис Торезэй тэмсэжэ ябаһан үйлэ хэрэгынь илан мандаха юм гэжэ Франциин хани нүхэдтөө, аханар, дүүнэртээ хэлэхэ байнабди. Нүхэр Торезэй ударидалгаар ябажа тэмсэһэн, илаһан Франциин агууехэ Коммунис партиин революционно һүр һүлдэдэ этигэнэбди. Тиигээд тэрэнэй нэрэ алдар мүнхэлэн дурдажа ябаһан энэ парти тэмсэхэшье, илахашье байха гэбэ.

Португалиин коммунис партиин генеральна секретарь Алваро Куньял микрофоной дэргэдэ ошобо. Тиихэдээ ами наһаяа бүхыдэнь зорюулжа, тэмсэһэн өөрынгөө хэрэгэй орон нютагтаа илахыень Морис Торез хаража шадабагүй гэжэ хэлээ. Теэд мэнэ һаяар социалис Францида тэрэнэй нэрэ алдарые Франциин пролетаринарай агууехэ ударидагшадай нэгэн гэжэ дурдажа байхал. Дам саашаа Франциин алдарта агууехэ партиин ударидагша Морис Торез мүн уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн байһан юм гэжэ нүхэр Куньял тэмдэглэбэ. Тэрэнэй нэрэ алдарые бүхы дэлхэйн социалис революциин хэрэг зохёон табигшадай нэгэн гэжэ хододоо һанажа, дурдажа байхал.

Бүхы оронуудай коммунистнуудай хани барисаанай болон һаналаа нэгэдэлгын али тухай ехэ хүсэтэй байһаниие оратор тэмдэглэнэ. Советскэ Союзай Коммунис парти хадаа тэдэнэй манлай боложо ябана. Бидэнэр уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй түлөө, Морис Торезэй амиды мэндэ байхадань, тэрэниие зоригжуулжа байһан марксизм-ленинизмын болон пролетарска интернационализмын заршамуудай амжалтануудай түлөө тэмсэхээр эрид шиидэнги байнабди гэжэ нүхэр Куньял хэлээд дүүргэбэ.

Бельгиин коммунис партиин политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Жан Блюм үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ Морис Торез гээшэ манай аха, тон ехэ нүхэрнай байһан юм гэжэ Бельгиин коммунистнуудай үмэнэһөө мэдүүлнэ. Нүхэр Торез марксизм-ленинизмын замаар, хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй замаар ябаха гэжэ шиидээд, энэ хэрэгэй илаха байһанда этигэжэ ябаһан юм. Хүдэлмэришэн ангиин түүхэтэ хүби заяанда иигэжэ этигэжэ найдажа ябадагаа гэршэлэн харуулхын тулада, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлэй түлөө Франци доторооошье, мүн бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэшье сусаршагүйтөөр тэмсэдэг байһан юм.

Аргентинын коммунис партиин Центральна Комитедэй гүйсэдкомой гэшүүн Родольфо Гиольди гэгшэ үгэ хэлэхэдээ, Морис Торез Франциин революционно олониитын омогорхол байһан юм гэжэ мэдүүлбэ. Энэ хадаа үнэн шударгы ленинец, дулатэ патриот, антифашист байжа, империализмые дараха хүдэлмэришэн ангиин илалтын түлөө бүхы эршэ зоригоо гаргадаг бэлэй.

Морис Торезэй өөрынгөө партитай хамта ябуулжа байһан тэмсэлые харахадаа Латиин Америкын коммунистнууд бидэнэрэй зориг бадардаг байһан юм гэжэ Родольфо Гиольди мэдүүлбэ.

Митинг дүүрээ. Бултадаа хүл дээрээ бодожо, партийна гимн—Интернационал дуулана.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной июлиин 18.

ХОЛОhОО ЕРЭhЭН ДУЛААН БЭШЭГ

Өөрынгөө түрэhэн эхэ Хама-Сырен Лопсоновна Дугаровагай коммунис ажалай ударник болоhон, тиигээд ВДНХ ошоhон тухай мэдээ абамсаараа, ехэтэ баясаад, нэгэ багахан аман үгын бэлэг болохо энэ шүлэг бэшэбэб. Баглаа сэсэгэй орондо энэ шүлэгые «Буряад үнэн» газетээр дамжуулан, эхэдэм хүргэхые гуйнаб.

Андрей Дыржинов,
Совет армиин сэрэгшэ.

Карелиин АССР.

Э Х Э Д Э Э

Ара хатуу сагта,
Арад зонойнгоо
Арғамжалга, доромжолгодо
байхада,
Аба, эжынгээ
Аза талаангаар
Алтан дэлхэйдэ түрөө hэнш.
Он жэлнүүдэй
Ошохо бүри —
Омог дорюун болон
тэнингээш.
Асари ехэ
Ажалай баатарай
Алдар солодо мүнөө
хүртөөд,

Аглаг хото
Агуу Москва мордоолши.
Энээн тухайш
Эльгэ зүрхөө
Уяран байжа шагнаалби.
«Эжым, бэрхэш даа,
Эрхимши даа, эжым!»—
Нигэжэл хэлэхэеэ hанаалби.
Буурал hайхан
Буряад нютагайнгаа
Буянта хэшэг баглаагай
орондо—
Сээжэhээм түрэhэн
Дээжэ үгэнүүдээ
Дээрэ үргэн бариналби.

РЕДАКЦИhАА: имэ бэшэг абахадаа, шүлэгтэйнь танилсаhамнай гайхалгүй. Уран hайханайнгаа, маяг формынгоо талаар дутагдалтайшье hаань, сэрэгшэ нүхэрэй сэдьхэлэй оёорhоо түрэhэн эдэ мүрнүүдыень толилбобди. Аяар холын Аха нютагай «Улаан Аха» колхозой эрхим haалишан Хама-Сырен Лопсоновна, хүбүүнэйнгээ амар мэндэ соносыт!

Энэ хуудаhыемнай уншажа hонирхыт

Ашата эхэ магтаалтай.

Залуу үетэниие хүмүүжүүлэгшын үүргэ ехэ

Шог ёгто, үльгэр, рассказ.

Бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб hонин.

— НЭРЭЕЭ ХҮНДЭЛЖЭ ЯБА, БАГША! —

Багша хүн! Ямар ехэ хүндэтэйбши! Шамда арад зон гансал үхибүүдээ найдана бэшэ, харин өөhэдтэньшье ши жэлэй дүрбэн сагта үнэн hайхан сэдьхэлээ уудалан, сагай байдалай орёо асуудалнуудые тайлбарилан үгэжэ байха юугээршье жэшэшэгүй ехэ золтойш.

Энэ хүсэтэ далиие арад зон, парти болон правительствамнай бидэндэ найдан үгэнхэйл. Манай агуухэ Ленинэй багша хүндэ ямар ехэ сэгнэлтэ үгэдэг байhые Никита Сергеевич Хрущев эдэ үдэрнүүдтэ боложо дүүрэhэн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ тэмдэглээ. Энэ сесси дээрэ багшанарай хүндэтэ үүргэ тухай, hуудал байдалыень улам hайжаруулха талаар КПСС-эй Программые бэелүүлхэ тухай элидхэл соогоо Н. С. Хрущев ямар улаан тогтоо гээшэб! Багшанарта ямар ехэ найдабари парти, правительствын зүгhөө үзүүлэгынь үшөө дахин харагдабал. Тиимэhээл багшанарта арад зонойманай эрилтэ ехэтэйгээр хандадагынь бури элирнэ.

Энээн тушаа нэгэ жэшээ дурдаhууб. Би Сүнхэрэг гэжэ газарта уласхоорондын асуудалаар оло дахин хөөрэлдөө үнгэргэhэн байхаб. Малшадта ошоод, шэнэ hониннуудые хөөрэхэдэ ямар ехээр сэдьхэлээ ханадаг бэ даа! Харин шамайе юрын малшан хүн гансал хэлэ, литература заадаг багша гэжэ мэдэхэгүй, элдэб асуудалнуудые хими болон физикээр үгэжэл эхилхэл даа. Тэдэ асуудалнуудтань харюусажа шадаагүй hаамни, багша хүн аад, юундэ мэдэнэгүй гээшэб гэжэ hанахал. Тиимэhэн хойнонь, хими, физикыншье, биологи, зоологииншье бүхы hалбаринуудаар юумэ мэдэнгүй ябахын аргагүй байдаг.

hаяхан Улаан-Үдэдэ боложо үнгэрhэн республикын багшанарай V съезд дээрэ бидэнэй сэгнэшэгүй ехэ үүргые зарим хүнүүд нигэжэ тэмдэглээ hэн.

— Түрэлхид үшөөл гүйсэд болбосороогүй «түүхэй эдлэл» hургуулида асарна. Багшанар тэдэнэртэ үргэн далайса, үнэн сэдьхэл үгэнэ...

Энэ зүйтэйл ха даа.

Мүнөө, коммунизмын харгыда шалжан орохо үедэ, манай орондо эрдэм болбосоролтой хүнүүд ехэл олон хэрэгтэй хаям даа. Тиимэ хүнүүдые бэлдэжэ гаргаха кузницын дархашуул — багшанар! Иимэ харюусалгатай үедэ багшын ажалhаа хулжадагшье зарим хүнүүд бии. Городто багшанарай институт гү, али училищи дүүргэжэ, диплом абаhан аад, хүдөөдэ ошожо багшалха дурагүй зарим хүнүүд үзэгдэдэг. Хүдөөдэ ошонгүй, городто багшын ажалай сүлөө hууриин үгы байхадань, хаанаб даа, нэгэ эмхи зургаанда машинисткаар гү, али кассираар хүдэлжэ байhан хүнүүд ямар «багшанар» гээшэб! Городой шууяанhаа гарахаяа ямаршьеб ехэ хүндэ хүшэр хэрэгтэ тоолодог хүнүүд юундэ багшын hургуулинуудта орожо бэеэ зобоодог, hуури эзэлдэг гээшэб? Тэрэ ехэл гайхалтай агша.

Эгээ мүнөөдэр, Н. С. Хрущевой СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэhэн элидхэлые хүсэд шудалаад байхадаа, эдир үетэниие hургаха эрмэлзэлии бүрид ольhо нэмэбэ. Мүнөө намар хэшээлдээ гансашье би бэшэ, харин оронойманай бүхы багшанар үшөөл үргэн hодо нэмээд, үргэн дэлисэтэйгээр уужам hаруул классуудтаа орохол.

...Ажалай түлөөhэн. Салин. Хүниие ехэтэл hонирхуулдаг ха юм. Гэртээ, зөөлэн диван дээрээ hуугаад, 5 үхибүүдтэеэ мүнөөдэр хэhэн «ажал» тухайнь (ехэнь долоотой) тоосоо хэжэ hуутарни, тугаар шудалжа дүүргэhэн элидхэлии ээлүүдгүй досоом ороодхибо. Энэ наадажа байгааша табан үхибүүд хүнэй тоодо орожо, бэеэ даажа гаратараа эхэ, эсэгынгээ хүзүүн дээрэ ябаха болоно.

Байза, урдань hамгантаа 70—70 түхэриг абадаг байгаабди. Теэд тэрэл абаhан мүнгэн соогоо зохидоор тааруулаад байхадаа, үхибүүдниишье, өөhэдөөшье хүнhөө дан дутуу ябаагүй hэмди. Али эдэнэй үшөө ехэнүүд болоходо багадан алдаха байгаа гээшэ гү? Үгы даа, мүн лэ хүрэхэл байгаа.

Теэд мүнөө шэнэ хууляар адагынь хоюулаа 90—90 түхэриг абаха болобо хаямбибди. Гансата 40 түхэриг нэгэ бүлэдэ нэмэшэхэдээ, ямар ехэ туhа гээшэб. Булэ соо дундашагуур салинтай нэгэ хүдэлмэришэнэй нэмэшэhэндэл адли. Ехэл туhал даа, тон ехэ!

Сэхэнь хэрэгтэй, үшөө гүнзэгыгөөр бодоод үзэхэдэ, табан үхибүүнэй эхэ, эсэгэ болошоошье hаа, үнөөхил түрэлхидэйнгөө бөөмэй соо ябаhандал бэеэ тоолоод орхилтой болоно. Юундэб гэхэдэ, дээдэ эрдэм олохын түлөө бидэнэр хоюулаа багшанарай институтда заочноор hуралсажа, мүнөө жэлдэ 4-дэхи курс дүүргэбэбди. Зундаа городто ерэжэ hураад ошоходомнай, бидэндэ үшөө нэмэлтэ амаралта мүнгэтэйгөөрнь үгэдэг. Үнэхөөрөө эхэ эсэгын зөөлэхэн альган дээрэ ябаhандал бэеэ тоолотгдоодхихо юм. Үшөө хажуугаар олон үхибүүтэй болоhонойтнай түлөө гэжэ гүрэн hара бүри мүнгэ үгэдэг. Ямар hайхан үе саг гээшэб даа! Бодоод үзыт. Эрхэ байдалай иимэ hайхан байхада, хүнэй сэдьхэлдэ хэзээдэ унтаршагүй ольhоной бадархань гайхалгүйл.

Миниишье табан үхибүүнэй бэшэ, харин манай hургуулида hуралсажа байдаг 400 шахуу үхибүүдэй эсэгэнь гээшэб гэжэ hанаад, баяр баясхалан Эхэ орондоо хүргэнэб.

Ч. ДАРИБАЗАРОН,
Хоринн аймагай Чисаанын найман жэлэй hургуулиин багша.

Аха дүүнэрэй литературын долоон хоногто зорюулагдаhан выставкэ

Обручевой нэрэмжэтэ Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей Монголой литературын долоон хоногто зорюулагдаhан выставкэ нээгээ. Тэндэ хуушан монгол номууд табяатай. Жэшээнь, Гластунскиин «Ород-монгол словарь», Шмидтын «Гэсэрэй туужа», Бимбаевай «Ород-монгол словарь», Рамстейн «Монголой литература» гэжэ номуудые тэндэ хаража болохот.

Монголой мүнөө үеын литература hонирхомоор. Уран зохёолшод Нацагдорж, Дамдинсүрэн, Эрдэнэ болон бусадай зохёолнууд выставкэдэ табяатай. Монголой эрдэмэй комитет болон Наукануудай академиин хэблэн гаргуулhан зохёолнуудые, Улаан-Баатарай гүрэнэй музейн гаргаhан номуудые эндэ харахат. Тэрэшэлэн Монголой уран зохёолшод, артистнарай фото-зурагуудай монтаж выставкэ харагшадые hонирхуулна.

Арадай аман зохёолhоо

Хоёр худалшад

Нэгэ худалшан нүгөө худалшанаа мэхэлжэ, яажа худалаар хэлэхэ болооб гэжэ бодобо. Юун гэжэ хэлээ hаамни, мэхэдэмни орожо, үнэншэхэ гээшэб гэжэ hанажа ядан, тэнгэри өөдэ дээшээ хараба ха. Дээшээ харахадань, тэнгэридэ арhагар сагаан үүлэнүүд hархайн хөөрэнэ:

— Харыш, тэрэ дээшээ, тэнгэриин буга туталаа хүхүүлжэ байнал!

— Нээрээ тиинал, үшөө хөөhэ бууража байгаад хүхэнэл,—гэжэ нүгөөдэнь үгэ тодон абажа хэлээ hэн ха.

ТҮРГЭН ХЭЛЭЛГЭ

1. Унаган мори улhан улам олойруулаагүй аад, ямар улhан улам олойруулха юм.

2. Тэрээ тэрэ талын арбан табан тарбаган яагаа тарган арбан табан тарбаган гээшэб!

3. hүр улам орёо мори олойруулаагүй аад, ямар hүр улам орёо мори олойруулха юм.

4. Гоша гойхол гайхаа, гойхо Гошые гайхаа (гойхо-тэмээн).

5. Борлоон боро морёороо Боролжотын бооpёор оодоргоhоор ошобо.

Ягын малшадай хэлсэдэг үгэнүүд

Хабарай hаранууд хадхамитай.
Намарай hаранууд нойтотой.
Зунай hаранууд зугаатай.
Үбэлэй hаранууд үрсэтэй.

★ ☆ ★

Январьда янгяа хүйтэн,
Февральда хабhаяа шарана,
Март маажадаг,
Апрель аргадуулдаг,
Май мааруулдаг,
Июнь эльгэлүүлдэг,
Июльдэ эдеэн дэлгэрдэг,
Августда адуhаг суглуулдаг,
Сентябрьда hаба дүүргэдэг,
Октябрь ольботой,
Ноябрьда нэхыдээ ородог,
Декабрьда далан хүдэлхэ.

Б. НАМСАРАЕВ.

ШОГ ЁГТО РАССКАЗУУД

1. ГЭДЭhЭН

hайрхуу зон нютаг нютагта бии. Өөрынгөөл hанаанда таараhан юумэ магтажа, hорhо малгай үмдэхүүлжэ мэдэдэг лэ. Зүгөөр гэдэhээ hайрхадаг хүнэй олдохонь шухаг ёhотой. Би тиимэ нүхэрые таниxаб. Тэрэ—Бимбаев Балбар.

—Ятараа урдахиши ургана, юрэдөө, портфель hугабшалаад ябалши,—гэжэ хүнэй хэлээ hаа, ухаангүй ехээр бахархаха.

—О-hoo! Энэмни обёорхоор болоо бы,—гээд Балбар монсогорхон гэдэhээ альбасагаан, маhарха.

Бидэндэе, колхозниг үүдтаа, нүхэрнай гэдэhэнэйнгээ ургаха бүри бүдүүрхэдэг болоно. Хэрбээ аймагай тушаалтадай ерэбэл, тоо бүридхэгшэ Балбар тоолгохо тоолгохошьегүй hаа, урда хойнонь орожо байжа hальбаганаха, гэр байрадаа уриха, хүндэлхэ... Бараг тооной хүнтэй үйлсөөр ээргэлээд гэшхэлбэл, хүндэ мэндээшье хэлэхэнь дэмыхэн гээшэ.

Харин hаянай Бимбаевнай hөөл ондоохон болошоо. Гэдэhэн тухайнь дурдахада, хилам гээд, абяа гарахаяа болишоо. Худал юм гү, үнэн гү—нигэжэ хэлсэнэ. Тээ мэндэ Балбар пивэ ехээр уужархёод, тэрээнhээ үбшэлөө боложо, диван дээрээ нираглажа хэбтэбэ ха. Ехэл ядана: ууxилна, ёолоно, гэдэhээ альбана. Гэртээ наадажа байhан хүбүүниинь эсэгынгээ ядаха тулихые харахадаа, hанаанинь зобожо:

—Баабай, өө баабай,—гэжэ ооглобо.

— Юун болооб, муха?—гэжэ гэрэнь, эрьелдэхэншье аргагүй, ёгшоон дундаа шэбэнэбэ.

— Баабай, та хээлитэшоо гүт?

Эсэгэнь юун гэжэ харюусаhан юм хаб. Бу мэдэе. Энэ ушарhаа хойшо Бимбаев Балбар гэдэhээ hайрхахаяа болёо гэлсэгшэ.

2. МУУ НЭРЭ

Хоёр хүйхэршүүл нюдаргынгаа шангые мэдэлсээ hэн ха. Нэгэнийнь үгэ дуугүйшье hаа, шүрбэhэлиг, бушуу солбон эрэ байба. Нүгөөдэнь үрүүд hайтай, халтад гэhэн юумэндэ үрзэгэшэдэг, ондогошодог суутай hэн. Тэрэ дарyy хүниинь нүгөөдэеэ уhан тулам болотор сохёод:

— Хожом hархаганаад үзэлши, хүзүүеш булга мушхажархихаб. Ойлгоо гүш?—гэбэ.

—Ойлгоо,—гэжэ нүгөөдэнь дамбайшаhан уралайнгаа забhараар шиигануулба.

— Зоной дунда хоб жэб тараажа, яhа хаяжа ябаха гүш?

— Үгы.

Юрэдөө, гүбюулэгшэнь үгэеэ үгэжэ арилаа hэн ха. Харин үниишье болонгүй, хатуугаймнай хорон бусалжа, харюугаа абаха hанаатай, шиидам баряад, хүдэлмэришэдэй хамтын байрада гүйжэ ерэбэ. Хүбүүд булта унтаатай. Манай хүйхэрэй зориг бүрил эршэдэжэ:

— Алим, үнөөхи Балдан?!—гэжэ hүхирбэ.

Тэдэнэй дунда баhал тиимэ нэрэтэй хүбүүн байжа, сошоhондоо:

— Эндэб,—гэжэ үгэ алдажархиба.

— А-hаа! Эндэбши. Үтэр бодо, тархинеш hамна сохихом.

— Үгы, үгы, хайрлыш, би Балдан бэшэлби, Охотноон. Охотноон нэрэмни,—гэжэ хүнжэл дороhоо hалганаhан хашхараан соностобо. Тиигэжэ хамтын байрын хүбүүд нэгэнэйнгээ багын гэхэ гү, али муу нэрыень мэдэхэ болоhон юм. Теэд тэрэшни нэгэл бага доро зүркэтэй hаа, зондо эшхэбтэр нэрээ мэдүүлхэгүй hэм шуу.

С. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

★ ★

Хабаровскын драмтеатрай коллектив манай Улаан-Үдэдэ ерэжэ, А. П. Чеховэй «Иванов» гэжэ зүжэг hаяхан табиба. Энэ зүжэгые тус коллектив түрүүшынхеэ табибашье, угаа hайнаар, hонирхолтойгоор наадажа, улаан-үдынхидые баясуулба. Зураг дээрэ: Ивановой рольдо РСФСР-эй габьяата артист М. С. Храбров, Сарын — артистка Е. Н. Паевская.

Ф. СОРОКИНОП фото.

★ ★

Т Ү М Э Н Т Э Й М Э Р Г Э Н

(Үльгэр)

Урда сагта түргэн сагаан Түмэнтэй мэргэн гэжэ ажалша түргэн, ангууша мэргэн хүн байhан юм гэдэг. Тэрэ хүн хогшол зөөреэр хомор байhан туладаа ан гүрөөл харбажа, улаан сурбаяа тэжээдэг байгаа hэн ха.

Нэгэтэ ара тайгада агнажа ябатараа нохойнгоо хусаха абяагаар олзуурхан ошоходонь, хүhөө шулуунай хүмэгтэ хүхэ эрээн могой hүүлhээ hолонго тагуулан яларжа хэбтээ гэхэ. Түмэнтэй мэргэн урмаа хухаран, «уршагта хара хорхой ольые хаажа хэбтэнэ гүш» гээд тэрэ могойн hүүлэйнь үзүүр hэтэ харбажархёо hэн ха. Харин гэнтэ хара hалхин буужа, харбуулта мэргэн Түнмэнтэйе хамхуул шэнгеэр хиидхүүлэн, харанхы нүхэ руу хаяжархёо. Муухай хара нүхэнинь могойн хаанай ордон байгаа.

Абарга гомо могойн хаан алтан шэрээдэ hуугаад, аманhаа ошо сасарган хэрхиржэ: «Харийн хаанай туршуул гүш? Харата дайсанай тагнуул гүш? Сэнгэжэ ябаhан хатандам эритэ мэсээр дүбтолхо эрхэ шамда хэн үгөөб? Үтэр хэлэжэ үгөөд, үдэрэйм эдишэ болохош!» гээд урал амаа долёожо, ута hүүлээ шарбана ха. Түмэнтэй мэргэн:

— Ан гүрөөл харбажа амтархан эдидэг абын хүбүүн алдарта Мэргэн гээшэб,—гэжэ хүнды сээжынгээ оёорhоо хүнхинэсэ бадарха зууpaa, могойн хаанай урбхихэдань татагдан амандань туласа ошожо, амилхадань гэдэргээ улеэгдэн үүдэндэ туласа хиидэжэ байба. Могойн хаан:

— Ши юундэ нигэжэ урагша хойшоо гүйнэш,—гэхэдэнь, Түмэнтэй мэргэн:

— Шамайе эдихэм гэжэ hанаад гүйжэ ерэнэб. Теэд могойн мяхан муухай юм гэжэ абынгаа хэлэдэгые hанахадаа аягүйрхэн сухариннаб. Тархииш таhа харбажа абаад лэ ябахам,— гээд номо hаадагаа дэлихэдэнь, могойн хаан Түмэнтэй мэргэнhээ hүрдэн айжа, hүгэдэн мүргэжэ:

— Эблэрэебди, эбэрэйм үзүүр тайража аба, эрдэм түгэлдэр болохош,—гэбэ.

Түмэнтэй мэргэн могойн хаанай эбэрэйнь үзүүр таhа харбажа абахадаа, дайдын амитадай хөөрэлдэдэг далан хэлэ мэдэхэ болобо.

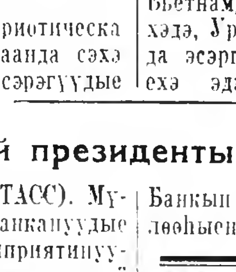
Хотошо нохойгоо дахуулаад, Булган талын Буурал үбгэнэйдэ хүрэжэ, хонолго табихые гуйхадань, гэрэй эзэн зүбшөөжэ, гашуун сайгаар хүндэлбэ. hүниин харанхыда hүүлтэ шоно ерэжэ, hүрэг хонидтонь дүбтолходонь, Түмэнтэйн хотошо нохой тонил гэжэ тогтоогоо. Гэрэй эзэн гэмэржэ, hанаа оноогоо зобон, гэртэ газаа гүйхэдэнь, Түмэнтэй мэргэн түргэн хабаяа гаргажа, hүүлтэ шоные hүнөөбэ.

Энэ үедэ эхэ сагаан хониниинь эхир хурьга гаргажа, түрүүн гараhан хурьганиинь «түмэн хониной эхэ болохоб» гэжэ маараба. Хойноhоонь гараашань «мянган хониной хуса болохоб» гэжэ маараба.

Буурал үбгэн Түмэнтэй мэргэндэ хандажа: «hүүлтэ шоные hүнөөжэ, hүрэг хонидыем абарhандаш эрхим хони бэлэг үгэнэб» гэхэдэнь, Түмэнтэй мэргэн хурьгадай мааpaae ойлгоhон тула «хонёоршье яахамнайб, харин энээхэн хоёр нарай хурьгадаа үгэбэлтнай хөөршөөжэ абаха байнаб» гэбэ. Гэрэй эзэн зүбшөөжэ, «ажал hүрэгэйш эхэнь болог» гэжэ юрөөгөөд, эхир хоёр хурьгадаа Түмэнтэй мэргэндэ үгэhэн юм ха. Тэрэ сагhаа хойшо Түмэнтэй мэргэнтэн түмэн сагаан хонидоо үсхэжэ, үеын үедэ амар жаргалтай ажаhууhан юм гэдэг.

Батомунко ДЫШИНОВ
бэшэжэ абаа.

ДАБhАЛИГ УhАТАЙ ГОЛ

Гол горходой уhан дабhагүй байдагынь мэдээжэ. Iшье hаа, дабhанай амтатай уhатай гол горход байдаг. Тиимэ голнуудай нэгэн хадаа СССР-эй холын хойто далайда шудхадаг дабhалиг гашуун уhатай, Солянка гэжэ нэрэтэй гол болоно.

Тэрэ голой уhанда дабhан хаанаhаа байгаа гээшэб?

Хэдэ миллион жэлэй саада тээ мүнөөнэй Яхадай hуудаг газарта түмэлэй ехэ далай байhан юм гэжэ эрдэмтэд тодорхойлоо. Удаань газарай хүрьhэнэй үргэлдэхэдэ, доошоо hуухада, зарим газартань сөөрэм тогтожо, далайн дабhан тэрээн руу юулэшоо. Уhанайнгаа шэргэхэлэ дабhаниинь зузаан үе болон тогтошоhон байна. hүүлээрнь тэрэ дабhан нэбёосхоор хушагдашаhан байгаа. Тон гүнзэгылэ байhан газар дороxи уhанай тэрэ дабhа дайража дээшээ гарахадань, голой уhан дабhатай болоhон байха.

Олекминскэ голдо хэгдэhэн шэнжэлэлгын урэмдэлгөөр миллирд шахуу кубометр сэбэр дабhатай гурбан газар олдоhон байна.

(Календарьhаа абтаба).

Хүндэтэ айлшанаа хүлеэнэ

ВАРШАВА, июлиин 16. ТАСС-ай корреспондент В. Кузнецов нигэжэ дамжуулна: алдарта hайндэроө—арадай Польшын 20 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар угтахын тулада польяк арад бэлэдхэжэ байна. Городууд болон тосхонуудынь hайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Ойн баярта нүхэр Н. С. Хрущевой ерэхэ болоhон тухай мэдээсэл республика дотор сахилгаан мэтэ түргэнөөр дэлгэрээ.

Манай оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй бэе бэедээ айлшалалсалга польско-советскэ харилсаануудай hайн заншал болонхой. Эдэ айлшалалсалганууд арадуудай хани барисаа, аха дүүгэй холбоо саашадань гүнзэгыруулгэдэ, хоёр ороной харилсаа холбоо үргэдхэлгэдэ туhална гээд Польшын ниитын элитэ ажал ябуулагша, публицист Адам Кручковский ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ.

Никита Сергеевичтэ ехэ дуратайгаар Польшодо хандадаг. Эб найрамдалай болон социализмын аша туhын тулада тэрэнэй эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгые манай арад үндэрөөр сэгнэнэ. Тэрэ Варшавын ехэ хани, Щецинэй хүндэтэ гражданин, Силезиин хүндэтэ шахтёр юм. Ойн баярта Н. С. Хрущевой ерэхэ болоhон тухай мэдээсэлые бидэнэр угаа ехэ баяртайгаар угтаабди.

Голдуотер президентын тушаалда кандидат

САН-ФРАНЦИСКО, июлиин 16. **(ТАСС-ай тусхай корр.).** США-гай президентын тушаалда кандидадаар республиканска партиин баруунай үзэл баримталдаг хүбиин ударидагша сенатор Б. Голдуотерые тус партиин съезд дэбжүүлээ.

ПАРИЖАЙХИД МОРИС ТОРЕЗТЭЙ ХАХАСАНА

ПАРИЖ, июлиин 16. (ТАСС). Франциин Коммунис партиин түрүүлэгшые ёhолон хүндэлхын тулада Ме Пелетье үйлсэдэхи байшан тээшэ ошоhон олон түмэн хүнүүдэй шаналал гашуудалай жагсаалнууд минутынишье турша соо забhарланагүй. Морис Торезэй бэетэй хуурсагай табигдаhан ФКП-гэй ЦК-гай байшан соо Парижай метрогой контролёрые, ашаа тээгшые, алба хаагшые болон түмэр замшые хаража болохо байна. Тэдэнэй нилээд олониинь хүдэлмэриингөө хубсаhа hэлгэжэ үдингүйгөөр удын забhарлалгын үедэ эндэ ерэhэн байха юм.

Торезые hүүлшынхеэ ёhолон хүндэлхын тулада уран зураашан Андрэ Фужерон, «Юманите-Диманш» газетын главна редактор Андрэ Каррель, АПН-эй директор Б. Бурков, хүдөөлүүлгэдэ байлсахаяа Нор департаментhаа ерэhэн 83 наhатай француз хүдэлмэришэн эндэ ерэhэн байна...

Зал соогуур Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин конфедеральна бюрогой делегаци, ороной олон профсоюзуудай федерациинуудай түлөөлэгшэд, ЮНЕФ-эй — Франциин студентнүүдэй союзай түлөөлэгшэдэй бүлэг зал соогуур аалиханаар ябажа гарана.

Ургамал сэсэгүүдээр гүрэгдэhэн ехэ венок СССР-hээ Францида байдаг элшэн сайд С. А. Виноградов, посольствын бүлэг хүдэлмэрилэгшэд табиhан байна.

Шаналал гашуудалай жагсаал үдэшэ орой болотор үргэлжэлөө.

Макнамара пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, июлиин 16. (ТАСС). hүүлшын хоёр-гурбан жэлэй турша соо Баруун Германи сэрэгэй гаргашые нилээд ехэ болгоо гэжэ оборонын министр Макнамара үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Гэбэшье Баруун Германиин сэрэгэйнгээ гаргашые саашадань ехэ болгохонь угаа шухала гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Урда Вьетнамай патриотическа хүсэнүүдтэ эсэргүү байлдаанда сэхэ хабаадахын тулада США сэрэгүүдые Урда Вьетнам нэмэжэ эльгээгээ гэhэн мэдээсэлэй зүб байhые Макнамара гэршэлэн баталаа. Шэнэ сэрэгүүдые эльгээхэ тухай США-гай президентдэ энэ оной март болон июньдэ миниин болон генерал Тэйлорэй хэhэн hанамжа дурадхалые бэелүүлэн, имэ хэмжээн абтаа гээд тэрэ хэлээ.

Макнамарын хэлэhэнэй ёhоор Урда Вьетнамдахи байдал ямар байнаб гэхэдэ, Урда Вьетнамай правительствада эсэргүүгээр тэндэхи партизанууд ехэ эдэбхитэйгээр байлдаа хэнэ.

Ирагай президентын декрет

БАГДАД, июлиин 14. (ТАСС). Мүнөөдэр Багдадай радио банкануудые болон промышленна предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха тухай президент Арефэй гаргаhан декрет дамжуулаа. Энэ үдэрhөө хойшо гадаадын болон Ирагай банканууд, хилын саана байгаа Ирагай банкануудай таhагууд, мүн тэндэхи нютагай болон хари гүрэнэй страховой компанинууд, цемент, асбест, сигарет гаргадаг предприятинууд гүрэнэй мэдэлдэ үгтэхэнь гээшэ.

Тэрэшэлэн бүд нэхэдэг, утаhа ээрэдэг, гутал оёдог фабрикануудай, хирпиисын заводуудай, мүн худалдаа наймаанай компаниинуудай мүнгэ зөөридэ правительствын хабаадалга декредэй ёhоор баталагдаха байна. Банкын ээзэд 15 жэлэй турша соо түлөөhыень бусаажа абаха юм.

Гизенга сүлөөлэгдэбэ

ПАРИЖ, июлиин 16. (ТАСС). Антуан Гизенгын хаалтаhаа сүлөөлэгдэhэн тухай хуулита коммюнике Конгын ниислэлдэ тунхаглагдаа гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Леопольдвильhаа дамжуулна.

Конгын сүлөөрэлгын национальна соведэй мэдүүлгэ

БРАЗЗАВИЛЬ, июлиин 16. (ТАСС). Конгын сүлөөрэлгын национальна совет (Леопольдвиль) хэблэлдэ зорюулан эндэ мэдүүлгэ толилоо. Антуан Гизенгые сүлөөлhэн тухай Леопольдвилиин засагаархидай мэдээсэлэй үнэн зүб байhанда hэжэглэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлхэ зуураа, Конгын арадай үмэнэ радиогоор үгэ хэлэхэ арга тэрээндэ олгохые баядхана.

Африкын хүтэлбэрилэгшэдэй Каирта боложо байhан конференцидэ Конгын ёhотойл түлөөлэгшэдэй үгы байhые шаналжа байhанаа сүлөөрэлгын национальна совет мүн лэ элирхэйлэн мэдүүлнэ. Энэ хадаа «конглез нациие ехээр доромжолhон ябадал болохоhоо гадна, манай үргэн ехэ орониие харюусалгагүй ажал ябуулагшадай хуули бусаар хүтэлжэ байhые гэршэлэн харуулна» гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н00169. Зак. № 707.